

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav germánských studií - Nederlandistika

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vladimíra Zikmundová

**Het Nederlands in Nederland en Vlaanderen: berichtgeving
over taal in de Nederlandse en Vlaamse pers**

Nizozemština v Nizozemí a Flandrech:
zpravodajství o jazyce v nizozemském a vlámském tisku

Dutch language in the Netherlands and Flanders:
reporting about language in Dutch and Flemish press

Praha, 2010

Vedoucí práce: Prof. Dr. hab. Jan Pekelder

Ráda bych tímto poděkovala panu Prof. Dr. hab. Janu Pekelderovi za odborné vedení, připomínky a rady k této práci. Dále bych ráda poděkovala Fandovi za podporu, Nelle a Iris za jejich ochotu, všechny rady a opravy, mojí rodině, kamarádům a kolegům za povzbudivá slova.

Ik wil graag de heer Prof. Dr. hab. Jan Pekelder bedanken voor zijn vakkundige begeleiding, opmerkingen en adviezen met betrekking tot deze scriptie. Verder zou ik graag Fanda willen bedanken voor zijn steun, Nelle en Iris voor hun hulpvaardigheid, alle opmerkingen en correcties, mijn familie, vrienden en collega's voor hun aanmoedigende woorden.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

Ik verklaar dat ik mijn scriptie alleen geschreven heb, dat ik alle gebruikte bronnen en literatuur in de bibliografie heb vermeld en dat deze scriptie niet werd gebruikt in een andere universitaire studie of om een andere of dezelfde titel te bekomen.

V Praze dne 30. 11. 2010

Te Praag op 30-11-2010

.....
Vladimíra Zikmundová

Anotace

Název práce: Nizozemština v Nizozemí a Flandrech: zpravodajství o jazyce v nizozemském a vlámském tisku

Autor: Vladimíra Zikmundová

Instituce: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta

Obor: magisterské studium - nederlandistika

Vedoucí práce: Prof. Dr. hab. Jan Pekelder

Počet stran: 82 + přílohy

Počet příloh: 2

Rok obhajoby: 2011

Klíčová slova: postoj k jazyku, výzkum jazykových postojů, novinové články, nizozemština v Nizozemí, nizozemština ve Flandrech, spisovný jazyk, Nizozemí, Flandry

Práce si klade za cíl popsat jazykové postoje novinářů v nizozemském a vlámském tisku na základě novinových článků, které tito novináři napsali o nizozemském jazyce. Tyto nizozemské a vlámské postoje práce následně mezi sebou porovná. Teoretický úvod má čtenáře seznámit s problematikou nizozemského jazyka v Nizozemí a ve Flandrech a s problematikou jazykových postojů. V další části práce jsou vytyčeny cíle práce, popsán jazykový materiál, se kterým se bude dále pracovat, a vybrána metoda pro zpracování textů. V praktické části jsou novinové články analyzovány, popsány a postoje novinářů k jazyku v obou jazykových oblastech jsou zformulovány a mezi sebou porovnány.

Annotatie

Titel: Het Nederlands in Nederland en Vlaanderen: berichtgeving over taal in de Nederlandse en Vlaamse pers

Auteur: Vladimíra Zikmundová

Instelling: Karelsuniversiteit

Studie: Master Neerlandistiek

Begeleider: Prof. Dr. hab. Jan Pekelder

Aantal pagina's: 82 + bijlagen

Aantal bijlagen: 2

Jaar van verdediging: 2011

Sleutelwoorden: taalattitude, taalattitude-onderzoek, krantenartikelen, Noord-Nederlands, Zuid-Nederlands, Standaardnederlands, Nederland, Vlaanderen

Het doel van deze scriptie is de taalattitudes van de journalisten in de Nederlandse en Vlaamse pers te beschrijven op basis van hun krantenartikelen over de Nederlandse taal. Deze taalattitudes worden vervolgens in dit werkstuk met elkaar vergeleken. De theoretische inleiding wil de lezers bekend maken met de problematiek van de Nederlandse taal in Nederland en Vlaanderen en met de problematiek van taalattitudes. In het volgende deel van het werkstuk worden de doelen van de scriptie vastgesteld, het taalmateriaal, dat verder verwerkt zal worden, wordt beschreven en de methode voor het verwerken van de teksten wordt gekozen. In het praktische deel worden de krantenartikelen geanalyseerd, beschreven en de taalattitudes van de journalisten van de twee taalgebieden worden gereconstrueerd en met elkaar vergeleken.

Inhoud

1	Algemene inleiding	9
2	Theoretisch kader	11
2.1	Geschiedenis van het Nederlands	11
2.1.1	Scheiding Noord en Zuid	12
2.1.2	Het ontstaan van de standaardtaal in het Noorden	12
2.1.3	Rol van de volkstaal in het Zuiden	13
2.1.4	Het Nederlands in Vlaanderen in de 19e eeuw	14
2.1.5	Strijd voor een eentalig Vlaanderen	15
2.1.6	Noord-Nederlandse taal overname	15
2.1.7	De huidige taalsituatie in Vlaanderen	16
2.2	Monocentrische en multipolaire taalgebieden	19
2.3	Taal en identiteit	19
2.3.1	Definitie van identiteit	20
2.3.2	Regionale identiteit	20
2.3.3	Nationale identiteit	20
2.4	(Taal)attitudes	21
2.4.1	Definitie van attitudes	21
2.4.2	Drie componenten van attitudes	22
2.4.3	Attitudes en gedrag	23
2.4.4	Basis van taalattitudes	24
2.4.4.1	De Inherente-Waarde-Hypothese	24
2.4.4.2	De Opgelegde-Norm-Hypothese	25
2.4.4.3	De Sociale-Connotatie-Hypothese	25
2.4.4.4	De Toegankelijkheidshypothese	25
2.4.5	Taalattitude-onderzoek	25
2.4.6	Methodes van taalattitude-onderzoek	26
2.4.6.1	Content Analysis	26

2.4.6.2	Direct Measurement.....	27
2.4.6.3	Indirect Measurement	27
2.4.7	Macroniveauonderzoek versus microniveauonderzoek	28
2.4.8	Attitudeonderzoek in Nederland en Vlaanderen	28
2.4.8.1	Attitudes van Nederlanders en Vlamingen: onderzoek 1	28
2.4.8.2	Attitudes van Nederlanders en Vlamingen: onderzoek 2	29
2.4.8.3	Attitudes van Nederlanders en Vlamingen: onderzoek 3	29
2.5	Slot.....	30
3	Materiaal en methode	31
3.1	Onderzoeksdoel en onderzoeksvragen	31
3.2	Methode.....	32
3.3	Materiaal.....	32
3.3.1	Knipselkrant	33
3.3.2	Corpus	34
4	Analyse.....	35
4.1	Artikelen per gebied en krant	35
4.2	Wat is de thematiek van de artikelen?.....	39
4.3	Hoe worden de thema's van de artikelen precies besproken?.....	43
4.3.1	Hoe schrijven de Nederlandse en Vlaamse journalisten over ambtenarentaal?	43
4.3.2	Hoe wordt het thema 'Engels' in de Nederlandse en Vlaamse artikelen beschreven?.....	44
4.3.3	Hoe behandelen de Nederlanders en Vlamingen het thema van grammatica(fouten)?	47
4.3.4	Hoe wordt in het Nederlandse artikel het verschil van Nederland en Vlaanderen behandeld?	48
4.3.5	Hoe schrijven de Nederlandse en Vlaamse journalisten over spelling? ...	48
4.3.6	Hoe schrijven de Nederlanders en Vlamingen over (standaard)taal?	51
4.3.7	Welke artikelen verschijnen in Nederland en Vlaanderen over woordenschat?.....	61

4.4	De taalattitudes van de Nederlandse journalisten.....	64
4.5	De taalattitudes van de Vlaamse journalisten.....	64
4.6	Vergelijking van de twee taalattitudes	65
5	Conclusie.....	68
6	Samenvatting.....	70
7	Summary	72
8	Resumé.....	74
9	Bibliografie	76
Bijlagen		

1 Algemene inleiding

Als studente Nederlands ben ik vorig jaar tijdens mijn Erasmusverblijf in Luik een Belgisch meisje uit Gent tegengekomen en ze werd een goede vriendin van mij. Ze sprak een heel ander Nederlands dan het Nederlands van de docenten op de universiteit in Praag. Haar accent was heel anders en de grammatica en woorden die ze gebruikte soms ook. Toch zei ze altijd dat ze tegen mij zo Noord-Nederlands mogelijk probeerde te spreken. Ik wist al eerder dat het Nederlands in Nederland en in Vlaanderen verschilde, maar dit was mijn eerste langere ontmoeting met een Nederlandssprekende Vlaming en vooral met een Vlaming die zijn taal probeerde aan te passen aan de Noord-Nederlandse norm. Toen ben ik op het idee gekomen om mijn scriptie over het verschil van Nederlands in Nederland en Vlaanderen te schrijven en vooral de meningen en algemene kennis van Nederlanders en Vlamingen over de taal van de Nederlandssprekende burens te verzamelen.

De algemene (grammatica)verschillen tussen het Nederlands in Nederland en Vlaanderen zijn redelijk bekend. Wat precies de Nederlanders en Vlamingen over de taal van hun burens denken en of ze bepaalde verschillen tussen het Nederlands in Nederland en Vlaanderen kunnen noemen enzovoort leek me echter interessanter.

Terug in Praag had ik moeite met het opzetten van een taalattitude-onderzoek. Er was een te grote afstand tussen de sprekers van de Nederlandse taal en mij. Mijn begeleider heeft voor mij een geschikte oplossing bedacht en dat kwam erop neer dat ik de journalistieke teksten (artikelen) over het Nederlands die in de pers in Nederland en Vlaanderen verschijnen op taalattitudes zou kunnen analyseren.

Op basis van de journalistieke berichtgeving over de Nederlandse taal in de Nederlandse en Vlaamse geschreven pers reconstrueer ik dus in deze scriptie de taalattitudes zoals die gangbaar zijn binnen de Nederlandse en Vlaamse pers. Twee beschrijvingen komen eruit: de Nederlandse attitudes en de Vlaamse attitudes. Vervolgens worden beide beschrijvingen met elkaar vergeleken.

In deze scriptie beschrijf ik een onderzoek dat een antwoord probeert te vinden op deze onderzoeksvragen:

1. In welke kranten verschijnen de taalartikelen in Nederland en in Vlaanderen? Is er een krant waar de taal het meest wordt bediscussieerd?
2. Wat zijn de thema's van de taalartikelen in Nederland en in Vlaanderen? Verschillen de thema's van de artikelen in Nederland en Vlaanderen?
3. Wat is het meest bediscussieerde thema in Nederland en in Vlaanderen?
4. Verschilt de manier waarop de journalisten aan een thema refereren?

Opzet:

Deze scriptie heeft drie hoofddelen. In het theoretische deel is de geschiedenis van het Nederlands in Nederland en Vlaanderen weergegeven. Door de historische ontwikkeling is de taal in Nederland en Vlaanderen niet identiek, maar dat geldt ook zo voor andere taalgebieden. Er bestaan monocentrische en multipolaire taalgebieden, ook die worden in het theoretische deel besproken. Taal is sterk verbonden met identiteit, daarom bespreek ik verder ook het thema van regionale en nationale identiteit. Ten slotte worden in het theoretische deel taalattitudes, de houdingen van de mensen ten opzichte van bepaalde taalvariëteiten, en hun aspecten beschreven.

In het tweede deel worden het onderzoeksdoel, de onderzoeksvragen en de hypothese beschreven. Verder wordt hier de geschiktste methode voor mijn taalattitude-onderzoek gekozen en het materiaal ingeleid.

In het derde deel worden de Nederlandse en Vlaamse taalartikelen geanalyseerd en vergeleken.

2 Theoretisch kader

Voor mijn onderzoek wordt in dit hoofdstuk het theoretisch kader geschetst. Ik vertel hier over de geschiedenis van het Nederlands in Nederland en Vlaanderen. In 2.1 wordt de geschiedenis van het Nederlands geschetst vanaf de scheiding van de Nederlanden tot op de dag van vandaag. De huidige Nederlandse standaardtaal die in Nederland en in Vlaanderen wordt gesproken is niet helemaal identiek, dat is niets unieks, ook in andere taalgebieden is het zo. Er bestaan monocentrische en multipolaire taalgebieden, in 2.2 worden beide taalgebieden beschreven. Taal en identiteit hangen nauw samen, dit thema behandel ik in 2.3. Regionale en nationale identiteit hebben invloed op variatie in de taal in Nederland en Vlaanderen. Taalattitudes zijn de houdingen die mensen tegenover bepaalde taalvariëteiten hebben. In 2.4 beschrijf ik verschillende aspecten van (taal)attitudes. In 2.5 sluit ik het hoofdstuk 2 af.

2.1 Geschiedenis van het Nederlands

In 2.1.1 bespreek ik de scheiding van de Nederlanden in de zestiende eeuw. Het ontstaan van de standaardtaal in het Noorden wordt in 2.1.2 beschreven en in 2.1.3 bespreek ik de rol van de volkstaal in het Zuiden. De rol van het Nederlands in Vlaanderen in de negentiende eeuw behandel ik in 2.1.4. Hoe er voor eentalig Vlaanderen wordt gestreden zie ik in 2.1.5 en dat er in Vlaanderen voor de Noord-Nederlandse standaard wordt gekozen beschrijf ik in 2.1.6. De huidige taalsituatie in Vlaanderen wordt in hoofdstuk 2.1.7 besproken.

Mijn scriptie gaat over het Nederlands in Nederland en Vlaanderen. In dit werkstuk wordt de benaming Zuid-Nederlands gebruikt voor het Nederlands van de Zuidelijke Nederlanden of Vlaanderen. Mensen spreken soms van het “Vlaams” als ze de taal van Vlaanderen willen noemen, dat kan de indruk wekken dat het over een zelfstandige taal gaat. Dat is zeker niet zo, de taal van Vlaanderen is het Nederlands. Maar het gebruik van deze benaming wijst op het feit dat het “Vlaams” een ander ontwikkeling heeft ondergaan dan het Nederlands.

2.1.1 Scheiding Noord en Zuid

Door historische omstandigheden zijn het Noord-Nederlands en het Zuid-Nederlands niet gelijk, maar ze gebruiken wel vandaag beide dezelfde norm. De standaardisering is in Vlaanderen veel later begonnen dan in Nederland, daarom bestaan er verschillen tussen het Noord-Nederlands en het Zuid-Nederlands.

Omdat vanaf de zestiende eeuw (met uitzondering van de Benelux-periode in 1814-1830 onder koning Willem I) Nederland en Vlaanderen geen entiteit meer uitmaken (Janssens 2008: 108), heeft de taal in beide delen van de vroegere Nederlanden een andere ontwikkeling ondergaan.

Een belangrijke periode in de geschiedenis van de Nederlanden en de taal is de scheiding van Noord en Zuid. De ontevredenheid onder het bestuur van Filip II groeit tot een opstand uit. In de tweede helft van de zestiende eeuw komt zo het zuidelijke deel van de Nederlanden onder Spaans bestuur en het taalgebied wordt gesplitst. Het noordelijke deel wordt onafhankelijk en sticht de Republiek der Verenigde Nederlanden. Noord en Zuid zijn vanaf dit moment gescheiden (Van der Wal 2004: 185-186). Officieel wordt de onafhankelijkheid van de Republiek pas in 1648 door de Vrede van Munster erkend (Janssens 2008: 105).

2.1.2 Het ontstaan van de standaardtaal in het Noorden

Aan het einde van de Middeleeuwen wordt het Nederlands niet hoog gewaardeerd. Het hoogst geprezen wordt nog steeds het Latijn, de taal van kerk en wetenschappers. De volkstaal wordt door deze als een lage taal gezien. Maar vier revoluties tillen de volkstaal op en die wordt uiteindelijk op gelijke hoogte geplaatst met de andere talen – de moderne en de klassieke. De eerste revolutie is de uitvinding van de drukpers, de tweede de Reformatie, wanneer de pamfletten en Bijbels in de volkstaal gedrukt worden. De derde revolutie is de herontdekking van de Romeinse en Griekse cultuur door de geleerden en kunstenaars. Ze willen de volkstaal even rijk maken als de klassieke talen rijk zijn. De vierde revolutie is dan de opstand tegen de Spaanse koning (De Vries 1993: 57).

In de Republiek brengt de oorlog tegen Spanje het volk nader tot elkaar en roept een nationaal gevoel op dat zich ook op de taal richt. Er is behoefte aan een taal die verstaanbaar zou kunnen zijn voor iedereen, een taal waarmee de mensen van verschillende gewesten met

elkaar zouden kunnen communiceren. Aan het einde van de zeventiende eeuw is het Nederlands “Algemene Landstaal”. Dit Nederlands heeft niet alleen de kenmerken van het Hollands, dat de norm bepaalde, maar wordt ook door het Vlaams en het Brabants beïnvloed. Dat wordt veroorzaakt door de vele zuidelijke vluchtelingen die hun stem laten horen (Janssens 2005: 114). Naast de vluchtelingen doet ook de Statenvertaling van de Bijbel (1637) haar invloed gelden. De Bijbel is zuidelijk gekleurd omdat de schrijftraditie binnen het Nederlands taalgebied voornamelijk Zuid-Nederlands was. Omdat ze veel door de protestanten werd gelezen, nemen dezen de taal van het Zuiden tot op zekere hoogte over.

2.1.3 Rol van de volkstaal in het Zuiden

Het Zuiden profiteert niet van de bloei van de Republiek. Het Nederlands verliest hier steeds meer functies en de standaardisering die in de zestiende eeuw is begonnen wordt geblokkeerd. De taal blijft in een Middelnederlands stadium zitten, ook door het gebrek aan contact met de Republiek waar de standaardisering in de richting van een eenheidstaal gaat. De auteurs proberen zo veel mogelijk in het Noord-Nederlands te schrijven, maar dit maakt de kloof tussen spreek- en schrijftaal alleen groter. Over de taalsituatie van de zeventiende eeuw in het Zuiden bestaan er bijna geen studies (Willemyns 2003: 139-140).

De Nederlandse taal in de Zuidelijke Nederlanden lijdt onder de verfransing. Degene die tijdens de Oostenrijkse tijd (1713-1794) naar een hogere klasse wil, moet Frans spreken omdat het een hoger gewaardeerde taal is. Op de middelbare school wordt in het Frans gedoceerd en het Nederlands wordt hier zelfs vaak verboden. Deze sociale taalgrens blijft in België trouwens tot de twintigste eeuw bestaan. Er wordt desondanks toch meestal Nederlands gesproken in het noordelijke deel van België, maar dat was een taal met weinig of geen prestige die bovendien verdeeld wordt in een groot aantal dialecten. De predikanten en artsen moeten met het gewone ongeletterde volk in hun taal spreken, omdat deze mensen geen Frans verstaan. De schrijftaal vertoont trouwens veel meer eenheid dan de spreektaal dankzij de schrijftraditie uit de late Middeleeuwen (Janssens 2008: 138-139).

In de tweede helft van de achttiende eeuw merken we in de intellectuele omgeving meer belangstelling voor de Nederlandse taal. De Brusselse advocaat J.-B. Verlooy publiceert *Verhandeling op d'onacht der moederlyke tael in de Nederlanden*. Deze periode komt snel ten einde door de Fransen die in 1794 Vlaanderen veroveren en het Frans opleggen als de enige

officiële taal. Het vechten tegen de regionale talen is één van de idealen van de Franse revolutie. Regionale talen en dialecten worden hier immers als een erfenis van het 'Ancien Regime' gezien. Maar het Frans dringt niet helemaal door in de lage, meestal ongeletterde, klasse. Deze blijft dialect spreken, hoewel ook al hierin Franse woorden doordringen (Janssens 2008: 139-140).

2.1.4 Het Nederlands in Vlaanderen in de 19e eeuw

Napoleon Bonaparte slaagt er na 1800 in de Zuid-Nederlandse elite en middenklasse te verfransen. Wat een grote rol speelt in de verfransing van de burgerij is dat ze zich dankzij het Frans kan onderscheiden van het lagere volk dat een Zuid-Nederlands dialect spreekt. Ze krijgt zo onmiddellijk een hogere status. Toch spreken de meeste mensen hun Zuid-Nederlandse dialect, omdat meer dan de helft van de bevolking ongeschoold en analfabeet is. De hogere status behoort aan het Frans toe (Janssens 2005: 140).

Er begint een gunstigere tijd voor het Nederlands in de Zuidelijke Nederlanden te heersen als de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden vanaf 1814 verenigd worden onder Willem I. Het Nederlands wordt de officiële taal naast het Frans. Negen jaar later wordt het Nederlands de verplichte administratieve taal in Vlaanderen en de koning zorgt voor de verdere verspreiding van deze taal. Niet iedereen gaat hiermee akkoord. Vooral de Franstalige burgerij protesteert heftig tegen de vernederlandsing. Echter net voor het ontstaan van de onafhankelijke staat België in 1830 erkent de Koning de tweetaligheid van Vlaanderen in de administratie (Janssens, *ibid.*: 141-142).

In de nieuwe staat België wordt het Frans opnieuw als enige officiële taal erkend. De toekomst van het Nederlands in België wordt dus sterk bedreigd. Er zijn echter intellectuelen die niet zomaar willen accepteren dat het Nederlands wordt genegeerd. Dit is het begin van de Vlaamse Beweging, een vereniging gericht op een eigen taal en cultuur in Vlaanderen. De eerste wetten ter ondersteuning van het Nederlands in de administratie komen pas in de jaren zeventig, maar snel volgen er andere. Koning Leopold II houdt een toespraak in het Nederlands en het parlement kondigt aan dat alle wetten en bestuurlijke besluiten zowel in het Frans als in het Nederlands geformuleerd moeten worden. Dat betekent het einde van het bestuur van het Frans in de Belgische staat. Vlaanderen is rond 1900 in administratief opzicht bijgevolg tweetalig, terwijl Wallonië Franstalig is. Hoewel dit een groot succes is voor het

Nederlands, heeft het Frans nog veel prestige in Vlaanderen en blijft het de bevolking sociaal verdelen, de hogere klassen willen hun Frans niet kwijtraken (Janssens 2005: 142-146).

2.1.5 Strijd voor een eentalig Vlaanderen

Om deze sociale barrière te doen verdwijnen is het nodig Vlaanderen eentalig Nederlands te maken. Dit wordt voor het eerst in de jaren dertig van de twintigste eeuw wettelijk vastgelegd, Vlaanderen is vanaf die periode eentalig Nederlands, Brussel blijft tweetalig. Aan het begin van de jaren zestig wordt in België de definitieve taalgrens vastgelegd en deze wordt door een wet gevolgd die de taalgebieden in België op een officiële manier vastlegt (Janssens, *ibid.*: 146-147).

2.1.6 Noord-Nederlandse taal overname

Standaardiseringprocessen in het Zuiden hebben geen succes. Rond 1900 wordt voor de noordelijke standaard gekozen. Dit levert dus een taal op waarvan de norm in het Noorden ligt, maar die in wezen van het Noord-Nederlands verschilt (Janssens, *ibid.*: 137). De Noord-Nederlandse standaard wordt overgenomen, omdat het om een sterke taal gaat die een machtige tegenstander kan zijn van het Frans. Kortom, een taal met een rijk verleden, een taal die gestandaardiseerd is en een taal die niet op de taal van het lagere volk lijkt (Janssens, *ibid.*: 137-157).

De standaardisering van Vlaanderen wordt gestuurd door een taalpolitiek beleid. De redenering hierachter is als volgt. Vlaanderen heeft geen Nederlandse standaardtaal, Vlaanderen wil een Nederlandse standaardtaal, Nederland heeft een Nederlandse standaardtaal, Vlaanderen gaat deze bestaande Nederlandse standaardtaal overnemen (Geeraerts 2001: 338).

De verbreiding van het standaardtalig Nederlands verloopt echter langzaam. Deze wordt pas in de tweede helft van de twintigste eeuw versneld door meerdere factoren als verdwijning van het gebruik van het Frans in Vlaanderen, invloed van radio en televisie en betere beheersing van de standaardtaal door de leraren. Toch is in Vlaanderen de norm niet helemaal overgenomen en geaccepteerd (Janssens 2008: 158).

De meeste mensen begrijpen de Noord-Nederlandse standaard wel, maar alleen de hoger opgeleiden beheersen die goed. Voor de meeste mensen is dit de taal gebleven die ze

enkel in formele situaties gebruiken. De standaardtaal is een vreemd soort taal voor hen, een taal die ze moesten leren. In Vlaanderen gebruikt men naast de Noord-Nederlandse standaard ook andere taalvariëteiten: de dialecten, de regiolecten, en een taal die tussen de standaardtaal en een regiolect zit, meestal 'tussentaal'¹ genoemd. Men kon niet verwachten dat de Vlamingen binnen een dag naar de Noordelijke standaard overgaan. Ze hebben hun eigen taal die boven de dialecten ligt gecreëerd met als bron het centrale Brabantse dialect. De meeste Vlamingen spreken ook in de (semi-)formele situaties deze tussentaal, omdat ze geen kans hebben om de Noord-Nederlandse norm goed te leren beheersen of omdat ze vinden dat deze taal te verzorgd is, of ze willen de voor hen vreemde standaardtaal gewoon niet gebruiken (Janssens 2008: 158-9).

2.1.7 De huidige taalsituatie in Vlaanderen

De officiële taal in Vlaanderen en in Brussel-Hoofdstad is het Nederlands (in Brussel-Hoofdstad is het Nederlands de officiële taal naast het Frans).

Tijdens de twintigste eeuw loopt de taal in Vlaanderen een succesvolle standaardisatie door. Aan het begin van de eenentwintigste eeuw wordt in Vlaanderen als cultuurtaal het Nederlands gebruikt en meer Vlamingen dan ooit kunnen die taal goed spreken (Geeraerts 2001: 338).

Sinds de jaren tachtig gebruiken echter de meeste Vlamingen in de (semi-)formele situaties geen standaardtaal, maar de tussentaal. Deze tussentaal wordt zo populair dat er in de jaren negentig een autonoom standaardiseringsproces in deze variëteit begint. Dit proces in de tussentaal gaat zowel weg van de Noord-Nederlandse standaard als van de sociaal gestigmatiseerde dialecten (Janssens 2008: 158).

De standaardtaal is voor de meeste situaties en voor de Vlamingen te vreemd en te officieel. In de jaren negentig is de tussentaal ook tot de dialogen op de tv en radio doorgedrongen. Alleen in de zeer formele situaties en in de schrijftaal is het Standaardnederlands vereist (Janssens, *ibid.*: 197).

Lang was het Nederlands van het Noorden de enige norm voor de taal in België. Beter gezegd de enige norm met een paar Belgische elementen, de aanpassing aan de noordelijke

---

¹ Andere benamingen voor de 'tussentaal' zijn bv. 'Schoon Vlaams', 'Algemeen Nederlands', 'Verkavelingsvlaams' (Janssens 2008: 158)

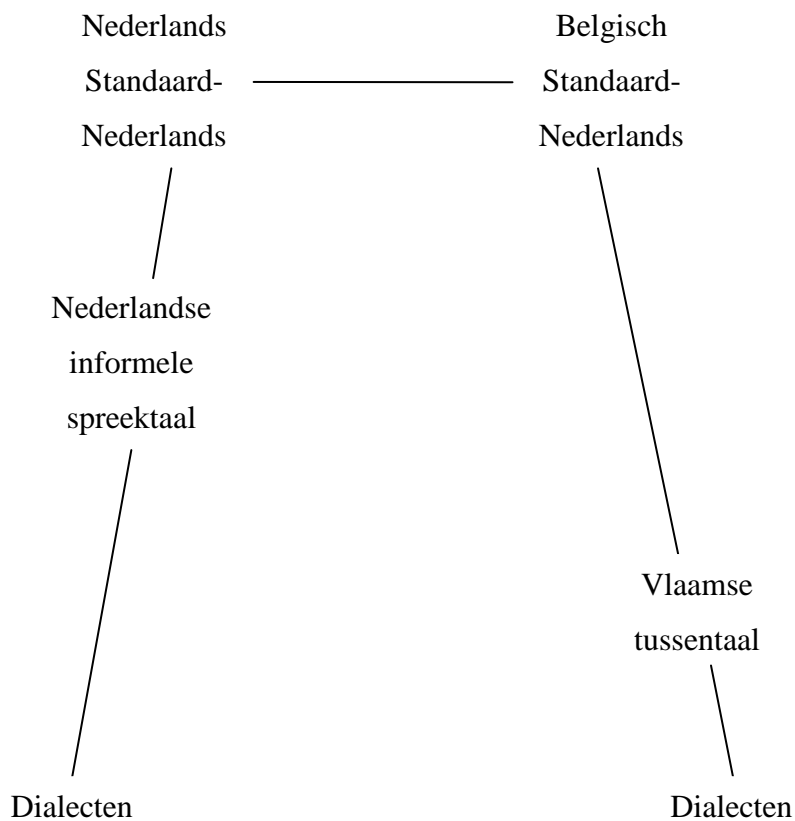
norm was nooit volledig. Nu zijn er meer en meer (grammatica)elementen aanvaard als Belgisch. Er is een nieuwe generatie Vlaamse taaladviseurs opgekomen die zich niet zo sterk maakt voor het gebruik van het Noord-Nederlands opdat niemand kan merken dat er een Vlaming spreekt. Er is ook een groeiende tolerantie te constateren wat het gebruik van typisch Vlaamse woorden betreft (Cohen 2004: 234).

“De norm voor het Belgisch Nederlands is met andere woorden lichtjes anders dan de Nederlandse.” Zo spreekt Geeraerts (2001: 338) over het Nederlands in Vlaanderen aan het begin van de eenentwintigste eeuw.

Janssens constateert dat de standaardtaal van Noord en Zuid niet uit elkaar groeit: “De formele taal groeit (verder) naar elkaar toe, behalve in de uitspraak” (Janssens 2008: 203). Het Vlaamse uitspraakideaal is dat van de informatieve uitzendingen van de Vlaamse radio-omroep (de VRT) die er in de jaren dertig van de twintigste eeuw werd verankerd en sindsdien nauwelijks veranderingen onderging. In tegenstelling tot het Vlaamse uitspraakideaal is de Noord-Nederlandse uitspraak wel verder geëvolueerd (Cajot 2010: 14). We kunnen constateren dat er ook in andere taalgebieden verschillen in het taalgebruik bestaan (cf. Frans, Duits, Engels, Italiaans). Maar: “Het informele gesproken Nederlands in Noord en Zuid groeit onmiskenbaar uit elkaar” (Janssens 2008: 203). Dit heeft tot gevolg dat de gewoon (informeel) pratende Vlamingen en Nederlanders elkaar niet meer goed kunnen verstaan.

De meeste Vlaamse studenten kiezen voor hun taal de benaming “Vlaams” en alleen de minderheid het Nederlands, aldus José Cajot die een enquête bij zijn studenten heeft uitgevoerd (Cajot 2010: 19).

Dirk Geeraerts (2001: 339) laat de taalsituatie aan het begin van de eenentwintigste eeuw in Nederland en België in een schema zien:

Figuur 1: Taalsituatie in Nederland en Vlaanderen aan het begin van de 21e eeuw
(Geeraerts 2001: 339)

Geeraerts (2001: 339) geeft deze beschrijving van zijn schema: De verticale dimensie geeft het continuüm aan dat bestaat tussen de standaardtaal en de dialecten; de informele omgangstaal bevindt zich ergens tussen die twee in. Daarnaast onderscheiden we, horizontaal, het continuüm van het Nederlandse Nederlands (links) en het Belgische continuüm (rechts). Grotere afstanden in de figuur geven een grotere linguïstische afstand (geringere uniformiteit) aan. Zo liggen de standaardtaalregisters van beide continua vrij dicht bij elkaar. Het informele soap-Vlaams staat echter verder af van het VRT-Nederlands dan wat geldt voor het informele Nederlands in Nederland ten opzichte van de in Nederland gebruikelijke standaardvariant.

2.2 Monocentrische en multipolaire taalgebieden

In dit gedeelte behandel ik monocentrische en multipolaire taalgebieden.

Als we naar het journaal op de Nederlandse televisie kijken, worden de Vlamingen ondertiteld. Maar ondertitels zijn normaal gezien voor vreemde talen bestemd. Ze dienen als vertaling voor de mensen die de taal niet beheersen. Maar in Nederland en in Vlaanderen spreekt men dezelfde taal: het Nederlands. Ook de dvd's kan men tegenwoordig naar keuze met 'Vlaams' of Noord-Nederlands kopen.

Er bestaan twee types taalgebieden die de grenzen van een land overlopen. Het eerste taalgebied is het monocentrische en het tweede het multipolaire. Het belangrijkste kenmerk van beide types gebieden is dat de mensen van een taalgebied elkaar altijd verstaan ook als ze uit andere landen komen. De beschrijving van de taalgebieden heb ik van Cajot (2010: 22-23) overgenomen.

Monocentrisch gebied is bijvoorbeeld het Frans. Frankrijk geeft de toon aan en de andere landen passen zich aan deze toon aan.

In multipolaire gebieden passen de varianten zich niet aan, elke land kan tegenover haar variant normatief handelen, maar de varianten groeien niet uit elkaar. Als voorbeeld kan hier de wereldtaal Engels dienen.

Wat er in het Nederlandse taalgebied aan de hand is, is het ontstaan van twee polen die de toon willen aangeven.

2.3 Taal en identiteit

In dit gedeelte beschrijf ik verschillende facetten van taal en identiteit. In 2.3.1 geef ik een definitie van identiteit. In 2.3.2 bekijk ik de regionale identiteit en in 2.3.3 ga ik de nationale identiteit behandelen.

Taal heeft niet alleen een communicatiewaarde, maar ook een sociale component. Elke taalvariëteit heeft bepaalde sociale connotaties. Taal is een belangrijke component van ieders identiteit (Rotteveel 2007: 16). Heeft de Vlaamse taalontwikkeling ten opzichte van de Noord-Nederlandse standaard met identiteit te maken? Ja, de Vlamingen benadrukken hun identiteit door hun taalvariant. Ze willen zich van Nederland onderscheiden. Depres legt het

zo (1991: 168) uit: “Taal is niet belangrijk in Nederland. In een samenleving zijn die zaken belangrijk die de mensen van elkaar (onder)scheiden. Daarom is de taal zeer belangrijk in België, en niet belangrijk in Nederland”.

2.3.1 Definitie van identiteit

Van Dale online² zegt dat identiteit “eigen karakter” betekent. We kunnen eraan toevoegen dat identiteit is wat we als eigen aanvaarden als we ons met anderen vergelijken. Er is eigen identiteit en groepsidentiteit. We hebben etnische, sociale, geografische en andere identiteiten. Leeftijd, kleding maar ook de taal bepalen onze identiteit. Onze taal verbindt ons met een groep mensen uit onze regio. Taal is een belangrijke factor om onze identiteit uit te drukken en ook een belangrijk onderdeel van onze cultuur. Op basis van de taal die we spreken, kunnen de anderen weten uit welke regio we komen en bij welke groep mensen we ons qua taal aansluiten (Rotteveel 2007: 16).

2.3.2 Regionale identiteit

Taal is een belangrijk middel om je eigen cultuur en identiteit te benadrukken. De identiteit van de mens hangt vaak samen met de identiteit van de regio, waar deze mensen geboren zijn en/of wonen. Mensen hebben banden met en binnen deze regio, als ze de taal van de regio spreken, benadrukken ze dat ze uit deze regio komen en niet uit een andere. De regionale identiteit komt zowel in grote als in kleine regio's tot uiting, en hoe kleiner de regio, hoe groter de behoefte je identiteit uit te drukken (Rotteveel, *ibid.*: 16).

2.3.3 Nationale identiteit

Zo kunnen we ook het verschijnsel 'regionale identiteit' aanpassen aan de identiteit binnen het Nederlandse taalgebied. In Vlaanderen willen de Vlamingen zich onderscheiden van hun Noordelijke buren. Vlaanderen heeft een andere ontwikkeling ondergaan dan Nederland, elk land heeft een andere geschiedenis, en bovendien gaat het over twee

---

² Van Dale [online]. c2010 [gecit. 2010-07-25]. Woordenboek. Na te lezen op WWW: <<http://www.vandale.nl/vandale/zoekService.do?selectedDictionary=nn&selectedDictionaryName=Nederlands&searchQuery=identiteit>>.

verschillende landen. “De taal is het middel om je identiteit uit te drukken: als je anders bent dan de ander, wil je dat laten horen” (Claes 2002: 163).

De Belgen hebben de Noord-Nederlandse standaard overgenomen, maar willen die niet zomaar accepteren. Ze hebben hun eigen identiteit en ze willen de typische Belgische woorden niet kwijt en ze denken ook dat hun uitspraak veel beter klinkt.

2.4 (Taal)attitudes

In deze paragraaf beschrijf ik het begrip '(taal)attitude'. In 2.4.1 geef ik een definitie van attitudes. In 2.4.2 laat ik de drie componenten van attitudes zien. De relatie tussen attitudes en gedrag bespreek ik in 2.4.3. Een aantal hypotheses die de werking en het ontstaan van taalattitudes kunnen verklaren beschrijf ik in 2.4.4. In 2.4.5 bespreek ik het taalattitude-onderzoek en de methodes hoe het taalattitude-onderzoek kan worden uitgevoerd volgen in 2.4.6. Het verschil tussen macro- en microniveauonderzoek bestudeer ik in 2.4.7. Tot slot laat ik in 2.4.8 een aantal voorbeelden van attitudeonderzoek in Nederland en Vlaanderen zien.

Om het begrip 'taalattitude' te begrijpen stelt u de volgende situatie voor. U zit in een coupé van de trein. Tegenover u zit een jonge dame. Plotseling gaat haar mobiele telefoon. Ze neemt hem op en ze begint met iemand te praten. Omdat jullie alleen in deze coupé zitten, kunt u elk woord horen van wat ze zegt. U krijgt naar aanleiding van wat ze zegt, van haar stem en van haar taalvariëteit een indruk van haar. Deze op de taalgebruik gebaseerde indruk heet in de sociolinguïstiek de taalattitude (Boves 1995: 280).

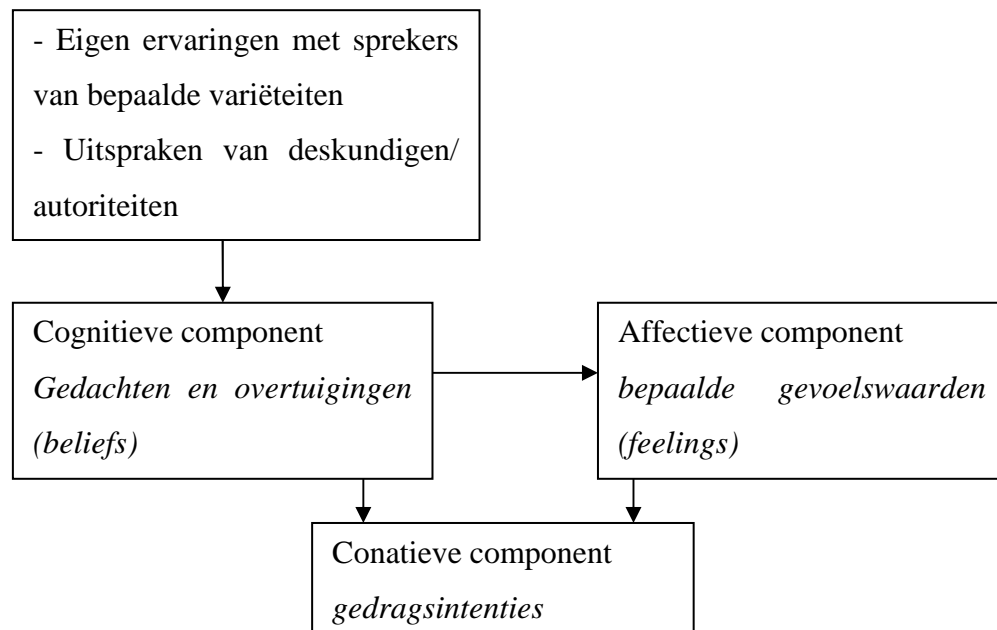
De eerste onderzoeken naar taalattitudes hebben Wallace Lambert en William Labov uitgevoerd. Hun voorgangers zijn de etnografen Dell Hymes en John Gumperz die erop hebben gewezen dat taal belangrijk is in het systeem van normen en waarden binnen een taalgemeenschap. Tijdens de socialisatie worden de taalattitudes aangeleerd (Boves, *ibid.*: 280-281).

2.4.1 Definitie van attitudes

Het begrip komt uit de sociale psychologie. De eerste onderzoeken naar attitudes als mentale houdingen zijn in de jaren 20 gedaan (Boves, *ibid.*: 281). “Een attitude is de houding

die iemand heeft ten opzichte van iets, om precies te zijn de mentale houding die iemand heeft; hoe hij over iets denkt, tegenover iets staat” (Rotteveel 2007: 21). Er bestaan verschillende definities van het begrip 'attitude' (Boves, 1995: 281). Meestal komen in de definities drie componenten voor: een cognitieve, een affectieve of evaluatieve en een conatieve component (Boves, *ibid.*: 282-3).

2.4.2 Drie componenten van attitudes

Figuur 2: Drie componenten van attitudes

(Rotteveel 2007: 22)

De eerste component is de cognitieve component (beliefs). Die bestaat uit gedachten en overtuigingen die samenhangen met eigen ervaringen met sprekers van bepaalde variëteiten en uitspraken van deskundigen en/of autoriteiten, onder wie leraren, media, maar ook ouders en vrienden zitten. De cognitieve component is met de affectieve component verbonden. Aan onze gedachten en overtuigingen (beliefs) binden zich bepaalde gevoelswaarden (feelings): we waarderen een taalvariëteit positief of negatief. De kennis die we over die taalvariëteit hebben, beïnvloedt ons denken positief of negatief. Cognitieve en affectieve componenten roepen de conatieve component op, onze gedragsintenties.

De gedragintenties mogen niet gelijk gesteld worden aan het gedrag zelf. Als er een belemmering in de weg staat om het gedrag te realiseren, blijft men bij de intentie. Boves (1995: 284) geeft een voorbeeld: men kan zich voornemen de hele vakantie Frans te spreken (gedragsintentie), maar als de kennis van het Frans gebrekkig blijkt, zal men ook een andere taal moeten gebruiken. Dus de gedragsintentie komt hier in het gedrag niet tot uitdrukking (Rotteveel 2007: 22).

2.4.3 Attitudes en gedrag

“In het alledaagse taalgebruik betekent de term attitude zoiets als iemands psychologische instelling of mentale houding” (Boves 1995: 282). Men kan een positieve of negatieve attitude hebben ten aanzien van iets – van school, werk, politiek etc. We gaan hier een voorbeeld gebruiken gebaseerd op Boves (ibid.: 282). In de zin 'Koen heeft een negatieve attitude ten aanzien van werk' zien we een jongen die zijn ouders niet graag helpt en die alles doet om niet te moeten helpen. Als Koen toch moet werken doet hij het werk waarschijnlijk snel en niet goed en hij laat aan zijn ouders zien dat hij het werk niet wil doen. Zijn attitude komt tot uiting in zijn gedrag.

“Er wordt aangenomen dat een attitude een zelfstandige, min of meer stabiele factor is die ons handelen stuurt. Attitudes worden gezien als predisposities voor (geneigdheden tot) gedrag, voor de manier waarop mensen zich opstellen tegenover andere mensen, voor wat ze doen en hoe ze dat doen” (Cohen 1964 in Boves, ibid.: 281). Dat deze predisposities niet altijd met het gedrag zelf overeenkomen, laat William Labov (1966 in Boves, ibid.: 294) zien. Hij liet proefpersonen in een zelfevaluatie-test zeggen in welke taalvariëteit ze dachten dat ze een bepaalde klank uitspraken. Ze kozen voor de standaardvariant hoewel ze de klank duidelijk in een dialect uitspraken. De standaardtalige vorm had voor hen meer prestige. De attitude, de standaardtalige uitspraak hebben, kwam niet overeen met hun gedrag, dialectuitspraak.

Er is vaak gezegd dat het attitudeonderzoek wordt uitgevoerd om gedrag te verklaren en te voorspellen. Maar uit onderzoek blijkt dat de relatie tussen attitude en gedrag vaak te gering is (Van der Plicht en De Vries 1991 in Boves, ibid.: 283). Wel kunnen we zeggen dat de attitude tezamen met de sociale norm ons de gedragsintenties laat zien en dankzij de gedragsintenties kunnen we het mogelijke gedrag reconstrueren (Boves, ibid.: 284).

We kunnen dus constateren dat tussen taalattitude en gedrag een heel complexe relatie bestaat. Attitude is niet de enige factor die ons handelen beïnvloedt, maar er zijn ook andere factoren zoals sociale normen (Boves 1995: 284). In hoeverre attitudes het gedrag beïnvloeden is moeilijk te zeggen, omdat dit niet gemakkelijk te onderzoeken is. De relatie tussen attitude en gedrag speelt zich af in de hersenen en dit is niet direct meetbaar. Ook context, het feit dat we de spreker aangenaam of onaangenaam vinden en wat we over de regio waaruit de spreker komt, vinden kan een rol spelen bij ons gedrag (Rotteveel 2007: 22).

2.4.4 Basis van taalattitudes

Er bestaan vier hypothesen over de basis van taalattitudes. Deze hypothesen proberen te verklaren waarom we bepaalde taalvariëteiten mooier vinden dan andere. De eerste drie hypothesen hebben Trudgill en Gilles (1976) geformuleerd. Van Bezooijen (1995) voegt er een vierde aan toe. Ik neem hier de theorie met betrekking tot deze vier hypothesen over uit Ebertowski (1977: 15), Rotteveel (2007: 23) en Boves (1995: 292). Deze hypothesen zijn: de Inherente-Waarde-Hypothese, de Opgelegde-Norm-Hypothese, de Sociale-Connotatie-Hypothese en de Toegankelijkheidshypothese.

2.4.4.1 De Inherente-Waarde-Hypothese

Volgens deze hypothese worden taalattitudes bepaald door de linguïstische kenmerken van de taalvariëteit. Sommige linguïstische kenmerken worden universeel mooi gevonden en sommige lelijk en dat heeft niets te maken met de standaardtaal. Deze hypothese vertegenwoordigt het feit dat veel mensen de standaardtalige uitspraak mooier vinden dan de uitspraak van een dialect, omdat het nu eenmaal zo hoort iets op een (standaardtalige) manier uit te spreken: bv. volgens Rotteveel (2007: 23) [paard] wordt mooier gevonden dan [paord] omdat men [paard] hoort uit te spreken (Rotteveel, *ibid.*: 23).

Men kan zo nog verder gaan en aan de hand van diverse kenmerken vaststellen waarom een bepaalde taalvariëteit als standaardtaal gekozen is. De Engelsman Wyld meende rond 1930 dat de Received Pronunciation (Britse Standaardengels) veel aangenamer en meer “sonoor” klinkt dan de andere Britse taalvariëteiten. Dankzij die kwaliteit is volgens hem het Received Pronunciation de standaardtaal geworden (Boves 1995: 293).

2.4.4.2 De Opgelegde-Norm-Hypothese

Volgens deze hypothese verschillen de taalvariëteiten objectief gezien niet in aantrekkelijkheid, maar door de culturele druk beschouwen we sommige variëteiten als mooier of lelijker (Ebertowski 1977: 15).

William Labov bijvoorbeeld denkt dat de taalnormen van de hogere sociale klasse druk uitoefenen op de lagere sociale klasse (Boves 1995: 293).

2.4.4.3 De Sociale-Connotatie-Hypothese

De esthetische oordelen over linguïstische variëteiten zijn een gevolg van de sociale connotaties die deze variëteiten bij de hoorder oproepen. De dialecten en accenten worden beoordeeld naar gelang het maatschappelijke prestige van hun sprekers (Ebertowski 1977: 15).

Hier volgt een voorbeeld dat we hierboven reeds hebben gebruikt. Labov (1966 in Boves, 1995: 294) liet proefpersonen in een zelfevaluatie-test zeggen in welke taalvariëteit ze dachten dat ze een bepaalde klank uitspraken. Ze kozen voor de standaardtaal hoewel ze deze klank duidelijk in een dialect uitspraken. De standaardtalige vorm had voor hen meer prestige (Boves, *ibid.*: 294).

2.4.4.4 De Toegankelijkheidshypothese

Volgens deze hypothese worden de variëteiten mooier gevonden naarmate ze meer vertrouwd, herkenbaar en verstaanbaar zijn. Dat wil niet zeggen dat het altijd de standaardvariëteit zal zijn die het meest gewaardeerd wordt. Voor dialectsprekers is hun variëteit vertrouwder en herkenbaarder en verstaanbaarder en dus mooier (Rotteveel 2007: 25).

2.4.5 Taalattitude-onderzoek

Als een attitude een houding is, dan is de taalattitude een taalhouding. Een taalattitude is hoe de mensen over een taal, een taalvariëteit of een dialect denken, hoe ze die waarderen en welke ideeën die bij hen oproepen. Zoals hierboven al is gezegd, maakt de taal deel uit van onze identiteit en drukken we ermee uit tot welke sociale, geografische of andere groep we behoren.

Linguïsten hebben geen reden de ene taal superieur te vinden aan de andere. Anders zit het met de dialecten en accenten. Met wat mensen over verschillende dialecten en accenten denken en hoe ze die waarderen houdt zich het taalattitude-onderzoek bezig. Dit onderzoek bevindt zich tussen psycho- en sociolinguïstiek (Ebertowski 1977: 10).

Taalattitude-onderzoek wordt uitgevoerd om taalgedrag en taalvariatie, verschijnselen als taalverandering, taalbehoud en taalverschuiving, te helpen verklaren: kortom sociolinguïstische fenomenen te verklaren (Knops en Van Hout 1988:1 in Rotteveel 2007: 25).

2.4.6 Methodes van taalattitude-onderzoek

De houding van hoorders tegenover bepaalde taalvariëteiten kunnen we op verschillende manier benaderen. Dat kan door middel van vragenlijsten met bepaalde vragen naar iemands taalattitudes tot het bestuderen van iemands gedrag (Rotteveel, *ibid.*: 25).

In dit gedeelte ga ik op basis van Knops en Van Hout (1988) drie verschillende methodes beschrijven waarmee taalattitudes kunnen worden onderzocht. Ik neem de beschrijving van de methodes over van Rotteveel (2007: 25). Eerst bespreek ik de methode van Content Analysis, dan Direct Measurement en ten slotte Indirect Measurement.

2.4.6.1 Content Analysis

Deze methode verschilt op belangrijke wijze van de andere twee. Bij Content Analysis wordt er geen nieuw onderzoek opgezet, maar de onderzoekers bekijken de taal in de al bestaande situaties. Deze methode wordt vooral gebruikt wanneer de proefpersonen niet direct kunnen worden onderzocht. Bijvoorbeeld wanneer we een onderzoek naar een periode uit de geschiedenis uitvoeren, kunnen we niet direct in contact komen met de mensen. Er blijft dus over de opgeschreven teksten uit deze periode te bestuderen en/of als er wat opnames bestaan de opnames te bestuderen. In deze teksten/opnames zoekt men dan naar de meningen en verwijzingen naar de behandeling van de taal.

Content Analysis is eigenlijk meer een onderzoek naar taalgedrag dan naar taalattitude. Zoals we hierboven al hebben geconstateerd, bestaat er geen direct verband tussen attitude en gedrag. Maar vanuit het gedrag kunnen we goed een attitude bepalen, omdat

het gedrag van een persoon aangeeft welke attitude hij ten opzichte van een taal of taalvariëteit heeft. Een attitude leidt echter niet altijd tot gedrag.

2.4.6.2 Direct Measurement

Deze methode wordt gebruikt wanneer we de doelgroep direct kunnen benaderen. De onderzoeker stelt hier de vragen naar de taalattitudes mondeling aan de proefpersonen of de vragen worden via vragenlijsten gesteld. Het verschil met Content Analysis zit vooral in het feit dat het niet de onderzoeker is die de attitudes moet reconstrueren. Hier beantwoorden de proefpersonen zelf de vragen over hun attitudes. Het is niet zeker dat de antwoorden van de proefpersonen betrouwbaar zijn, omdat de onderzoeker nooit precies weet in hoeverre zij hun eventueel niet sociaal wenselijke mening durven te geven en geneigd zijn een algemeen acceptabel antwoord te kiezen.

2.4.6.3 Indirect Measurement

Indirect Measurement heeft veel gemeen met Direct Measurement. Het belangrijkste verschil is dat de proefpersonen niet weten wat het doel van de vragen, het onderzoek is. Op deze manier wordt de betrouwbaarheid van de antwoorden vergroot.

Een voorbeeld van Indirect Measurement is de matched-guise techniek. Deze techniek heeft William Labov voor het eerst gebruikt. Deze techniek is gebaseerd op het feit dat dezelfde persoon fragmenten uitspreekt in twee verschillende talen of taalvariëteiten die vervolgens worden beoordeeld door een luisteraar. Er worden ook andere fragmenten toegevoegd zodat de luisteraar niet doorheeft dat sommige fragmenten door dezelfde persoon uitgesproken worden en oordeelt alleen de taal of variëteit die hij hoort. Als de luisteraar negatiever reageert wanneer deze persoon één taal of variëteit spreekt, is het de beoordeling van deze taal of variëteit en niet van deze ene spreker.

Een andere methode van Indirect Measurement is een onderzoek naar de mening door te vragen naar de mening van anderen. Dit kan door directe vragen aan de proefpersonen gebeuren of via vragenlijsten. Om niet direct naar de attitudes van iemand ten opzichte van iets te vragen, wordt hier gevraagd wat de proefpersoon denkt dat de anderen zouden denken van een taal of een taalvariëteit, de zogenaamde geprojecteerde attitudes.

2.4.7 Macroniveauonderzoek versus microniveauonderzoek

Er zijn twee verschillende benaderingen over hoe een taalattitude-onderzoek uitgevoerd kan worden. Op macroniveau wordt gekeken naar de taal(variëteit) als geheel zoals bij de matched-guise techniek. Er wordt niet gekeken naar bepaalde woorden of klanken. Op microniveau wordt naar specifieke taalkenmerken gekeken. Op microniveau worden specifieke technieken gebruikt om de elementen te isoleren (Rotteveel 2007: 27).

2.4.8 Attitudeonderzoek in Nederland en Vlaanderen

Het attitudeonderzoek in het Nederlandse taalgebied is ongeveer veertig jaar oud. De eerste onderzoeken werden in de jaren 70 uitgevoerd (De Caluwe 2006: 51).

Er zijn verschillende onderzoeken naar taalattitudes in Nederland en Vlaanderen uitgevoerd. Er worden hierbij verschillende methodes gebruikt. Ik laat hier voorbeelden zien van het onderzoek naar de taalattitudes van Nederlanders en Vlamingen.

2.4.8.1 Attitudes van Nederlanders en Vlamingen: onderzoek 1

Knops (1984a; 1984b in Boves 1995: 294) heeft een onderzoek uitgevoerd naar de evaluatieve reacties van Vlaamse en Nederlandse studenten op de standaardtaal in Nederland en Vlaanderen. Hij wilde weten of een standaardtalige spreker anders zou worden beoordeeld als hij als Nederlander of Vlaming zou worden herkend en welke spreker onder welke omstandigheden dan meer gewaardeerd zou worden.

Knops liet dertig Nederlanders en dertig Vlamingen met een vergelijkbare achtergrond een film navertellen. Hij selecteerde dan vijf Nederlandse en vijf Vlaamse vergelijkbare opnames die hij aan Vlaamse en Nederlandse studenten liet horen. Ze moesten de tien opnames beoordelen op zeventien talige kenmerken zoals uitspraak, stem, vertelkwaliteit, zinsbouw, woordkeus en acht persoonlijkheidskenmerken zoals intelligentie, beleefdheid, spontaniteit.

Het bleek dat zowel Nederlandse als Vlaamse studenten in staat zijn de nationaliteit van de spreker zonder twijfel te bepalen. Vlamingen dachten dat Vlaamse sprekers verstaanbaarder waren en meer vertelkwaliteit lieten zien. Op woordkeuze beoordeelden ze de Nederlanders beter. De Nederlanders dachten dat hun sprekers beter waren in syntaxis,

zinscomplexiteit, woordkeuze, stemkwaliteit, competentie en spontaniteit. De Vlamingen vonden ze minder agressief, beleefder en bescheidener.

Knops conclusie was dat de Nederlanders zich linguïstisch superieur vonden aan de Vlamingen.

2.4.8.2 Attitudes van Nederlanders en Vlamingen: onderzoek 2

In een ander onderzoek van Knops (1988 in Rotteveel 2007: 28) worden zeven taalvariëteiten beoordeeld, vier taalvariëteiten uit Nederland en drie taalvariëteiten uit België. Twee van deze variëteiten kunnen als standaardtalig gezien worden, Standaard-Noord-Nederlands en Standaard-Zuid-Nederlands. De overblijvende vijf variëteiten zijn de regionale taalvariëteiten: Noord-Hollands, Noord-Brabants, Noord-Limburs, Belgisch-Brabants en West-Vlaams.

De mensen die deze taalvariëteiten moeten beoordelen komen uit Noord-Brabant en Limburg. Deze beoordelaars moeten de variëteiten op zeven persoonlijkheidsschalen met waarden als 'vriendelijk', 'betrouwbaar', 'intelligent' en 'zelfverzekerd' beoordelen en op zeven spraakschalen met waarden als 'mooi', 'prettig', 'duidelijk' en 'verzorgd'.

Het blijkt dat de twee schalen samengevat kunnen worden onder twee noemers: 'status' en 'solidariteit'. Onder status die betrekking heeft op het sociale en intellectuele aspect van de spreker en op spraakvaardigheid en articulatie vallen de waarden als 'intelligent' en 'zelfverzekerd'. Onder solidariteit die voor het sociale aspect van de sprekers en de esthetische waarde van de spraak staat, vallen de waarden als 'mooi' en 'prettig'.

De Belgische fragmenten scoren lager op de waarden die met status te maken hebben en hoger op de dimensie solidariteit, maar minder hoog dan de Nederlandse variëteiten als we Noord-Hollands weglaten. Standaard-Noord-Nederlands is het meest gewaardeerd op de statusdimensie. Het Noord-Brabants scoort het hoogst op de factor solidariteit wat te maken heeft met het feit dat de meeste testpersonen uit deze regio komen.

2.4.8.3 Attitudes van Nederlanders en Vlamingen: onderzoek 3

Van de Velde en Houtermans (1999 in Rotteveel, *ibid.*: 29) hebben de Nederlandse en Vlaamse studenten de spraak van de Nederlandse en Vlaamse nieuwslezers laten beoordelen.

De nieuwslezers zijn zowel mannen als vrouwen van commerciële en publieke omroepen. Uit vooronderzoek is gebleken dat zij worden gezien als sprekers van standaardtaal.

De spraak wordt beoordeeld op acht schalen met zeven punten. De waarden waren slordig-verzorgd, lelijk-mooi en standaard-regionaal, formeel-informeel, modern-ouderwets. Het resultaat is dat de spraak van de publieke nieuwslezers verzorgder, mooier en meer standaard wordt gevonden. Beide landen vinden de eigen uitspraak verzorgder en mooier. De eigen uitspraak wordt het meest standaard gevonden. De Vlamingen waarderen hun eigen norm en ze wijzen de noordelijke standaard af.

2.5 Slot

In het voorgaande gedeelte heb ik een aantal onderzoeken naar de taalattitudes van Nederlanders en Vlamingen laten zien. Enerzijds werd de standaardtaal in Nederland en Vlaanderen onderzocht, anderzijds werden ook regionale taalvariëteiten bekeken in vergelijking met het Standaardnederlands. Het onderzoek werd uitgevoerd door de methode van Direct Measurement.

In het theoretische deel hebben we gezien dat het Nederlands in Vlaanderen zich meer en meer ontwikkeld in de richting van een eigen standaardtaalvariant en meer en meer taal- en grammatica-elementen worden door de taalkundigen aanvaard als Belgisch. De Vlamingen willen zich van de Nederlanders onderscheiden wat te maken heeft met hun nationale identiteit, ze willen de overgenomen noordelijke standaardtaal niet zomaar accepteren en zich aanpassen.

Hoe precies de taalattitudes zijn ten opzichte van de twee varianten, is onderzocht in een aantal onderzoeken, drie ervan heb ik in het vorige gedeelte laten zien.

In het volgende gedeelte bekijk ik de taalattitudes van Nederlanders en Vlamingen vanuit een andere invalshoek. Ik bestudeer hoe de Nederlandse en Vlaamse journalisten over taal in Nederland en Vlaanderen schrijven in diverse kranten. De journalisten publiceren de artikelen over het Nederlands, uit deze artikelen en de thema's ervan is het mogelijk de taalattitudes van de journalisten ten opzichte van het Nederlands te reconstrueren. Zo krijgt men het beeld van de Nederlandse taal die ze aan de lezers doorgeven.

3 Materiaal en methode

In het vorige hoofdstuk heb ik kort de ontwikkeling van het Nederlands tot zijn huidige vorm beschreven. Onder de benaming 'Nederlands' vallen meerdere variëteiten van deze taal. Een belangrijke variëteit is het Zuid-Nederlands. De Vlamingen hebben zich nooit volledig aangepast aan de Noord-Nederlandse standaard, hoewel ze deze tot hun standaardtaal hebben gekozen. Vandaag de dag worden door de taaladviseurs meer en meer (grammatica)elementen van het Zuid-Nederlands aanvaard en de tolerantie voor typisch Zuid-Nederlandse woorden groeit. De Vlamingen passen zich niet aan aan de veranderingen in de Noord-Nederlandse uitspraak. De ideale uitspraak klinkt volgens hen als de VRT-uitspraak. De norm voor het Zuid-Nederlands verschilt dus lichtjes van de Noord-Nederlandse standaard.

Het doel van dit onderzoek is de taalattitudes binnen de Nederlandse en Vlaamse pers te reconstrueren, zie paragraaf 3.1. In het gedeelte 'Materiaal en methode' worden de methode, zie gedeelte 3.2, en het materiaal, zie paragraaf 3.3, van mijn onderzoek beschreven.

3.1 Onderzoeksdoel en onderzoeksvragen

Mijn onderzoeksdoel is op basis van een corpusstudie op grond van journalistieke berichtgeving over de Nederlandse taal in resp. Nederlandse en Vlaamse geschreven pers (dag- en weekbladen) de taalattitudes te reconstrueren zoals die gangbaar zijn binnen de Nederlandse en Vlaamse pers.

Twee beschrijvingen komen uit mijn corpusstudie: de Nederlandse attitudes en de Vlaamse attitudes. Vervolgens is het de bedoeling dat beide beschrijvingen met elkaar worden vergeleken.

Onderzoeksvragen:

1. In welke kranten verschijnen de taalartikelen in Nederland en in Vlaanderen? Is er een krant waar de taal het meest wordt bediscussieerd?
2. Wat zijn de thema's van de taalartikelen in Nederland en in Vlaanderen? Verschillen de thema's van de artikelen in Nederland en Vlaanderen?

3. Wat is het meest bediscussieerde thema in Nederland en in Vlaanderen?
4. Verschilt de manier waarop de journalisten aan een thema refereren?

Hypothese

Vlaanderen heeft de taal van het Noorden overgenomen, maar nooit volledig geaccepteerd. Het verschil tussen Noord-Nederlands en Zuid-Nederlands zal het meest worden bediscussieerd in Vlaanderen, omdat Vlamingen het nodig hebben om hun positie ten opzichte van het Noord-Nederlands te benadrukken. Het Noorden vindt het niet nodig zijn taal/variëteit te verdedigen ten opzichte van Vlaanderen. Er komen dus andere taalthema's in de Nederlandse krant voor. Daarom denk ik ook dat er in Vlaanderen veel meer taalartikelen verschijnen.

3.2 Methode

Voor mijn onderzoek gebruik ik de Content-Analysis-methode. De reden hiervoor is niet dat ik een onderzoek uitvoer naar een taalvariëteit die de sprekers niet meer gebruiken. De reden waarom ik deze methode kies, zit in het feit dat ik mijn onderzoek naar de taalattitudes binnen het Nederlandssprekende gebied vanuit Tsjechië uitvoer. Om de moeilijkheden te vermijden rond het versturen van de vragenlijsten naar Nederland en Vlaanderen waar ik niet genoeg mensen ken die zo vriendelijk zouden zijn om mijn enquête in te vullen kies ik voor onderzoek naar de teksten. Voor dit onderzoek is de Content-Analysis-methode het meest geschikt.

3.3 Materiaal

De artikelen van verschillende Nederlandse en Vlaamse kranten vormen het materiaal voor mijn onderzoek, zie 3.3.1 en 3.3.2. Deze artikelen over de taal zijn door Nederlandse en Vlaamse journalisten geschreven.

3.3.1 Knipselkrant

De taalartikelen heb ik dankzij de knipselkrant³ service van de Nederlandse Taalunie⁴ kunnen verzamelen. Iedereen kan een abonnement op deze knipselkrant nemen via 'http://lijst.taalunie.org/?p=subscribe&id=1'.

Ik heb me in november 2008 op de knipselkrant geabonneerd en de eerste knipselkrant die ik in mijn e-mailbus ontving dateert van 19 november. Ik ontving deze knipselkrant elke week als bijlage van een e-mail. Het ging om een pdf-document met gescande artikelen, geselecteerd uit verschillende Nederlandse, Vlaamse en Surinaamse kranten of tijdschriften. In september 2009 heeft de Taalunie het systeem van de toegang tot de artikelen veranderd en begon ze met het sturen van verwijzingen naar bepaalde artikelen op webpagina's van kranten zelf. Dat was een grote verandering, in plaats van voor de archivatie praktische, geschikte en kant en klare pdf-documenten alleen weblinks die men moest doorklikken om artikelen te lezen en verwerken als men ze wilde archiveren. Aan een aantal artikelen van voor november 2008 werd ik door Ellen Haksel, projectmedewerker communicatie van de Nederlandse Taalunie, geholpen.

Voor mijn onderzoek heb ik zo de artikelen verzameld van half mei 2008 tot half juni 2010. Dat wil zeggen dat mijn corpus artikelen van een periode van twee jaar bevat.

De knipselkrant omvat “artikelen over de Nederlandse taal en letteren uit Nederlandse, Vlaamse en Surinaamse kranten”⁵. De artikelen van knipselkrant komen dus uit de Nederlandse, Vlaamse en Surinaamse kranten en de artikelen gaan over de taal, literatuur, onderwijs, laaggeletterden etc.

---

³ “Digitaal overzicht van artikelen over de Nederlandse taal en letteren uit Nederlandse, Vlaamse en Surinaamse kranten. Verschijnt wekelijks.” (*Nederlandse taalunie* [online]. 2000/2006 [gecit. 2010-07-17]. Nieuwsbrieven. Na te lezen op WWW: <<http://lijst.taalunie.org/?p=subscribe&id=1>>.)

⁴ “De Nederlandse Taalunie is een beleidsorganisatie waarin Nederland, Vlaanderen en Suriname samenwerken op het gebied van het Nederlands. De belangrijkste werkterreinen zijn: de Nederlandse taal zelf, het Nederlands in digitale toepassingen, onderwijs in en van het Nederlands, literatuur en leesbevordering, en de positie van het Nederlands in Europa en in de wereld.” (*Nederlandse taalunie* [online]. c2000-2010 [gecit. 2010-07-17]. Wie zijn wij?. Na te lezen op WWW: <http://taalunieversum.org/taalunie/wie_zijn_wij/>.)

⁵ *Nederlandse taalunie* [online]. 2000/2006 [gecit. 2010-07-17]. Nieuwsbrieven. Na te lezen op WWW: <<http://lijst.taalunie.org/?p=subscribe&id=1>>.)

3.3.2 Corpus

De knipselkrant van de Nederlandse Taalunie bevat veel verschillende artikelen. Om mijn corpus compacter te maken, moesten enkele teksten die weinig gemeen hadden met het thema van mijn onderzoek eruit gehaald worden. In mijn onderzoek gaat het vooral om (standaard)taal (dus geen dialect) en taalattitudes. Daarom bleven alleen de teksten over die de taal behandelen en niet onderwijs, problematiek van allochtonen en literatuur. Heel specifieke onderwerpen die alleen in Wallonië of België voorkomen (Nederlands in Wallonië, Brussel-problematiek) heb ik ook niet inbegrepen, omdat ze voor mijn vergelijkend onderzoek van weinig belang waren. Ook wilde ik niet dat mijn corpus te omvangrijk zou worden.

Deze lijst van de niet inbegrepen thema's van artikelen is gesorteerd op volgorde van meest voorkomend, volgens mijn eigen inschatting:

- literatuur, prijsbesteding
- problematiek van laaggeletterden
- problematiek van allochtonen
- het Nederlands in het buitenland
- technische producten
- dialect
- onderwijs
- Nederlands in Wallonië
- Brussel-problematiek
- Surinaamse artikelen

In totaal bleven in mijn corpus 43 Nederlandse en 35 Vlaamse artikelen over.

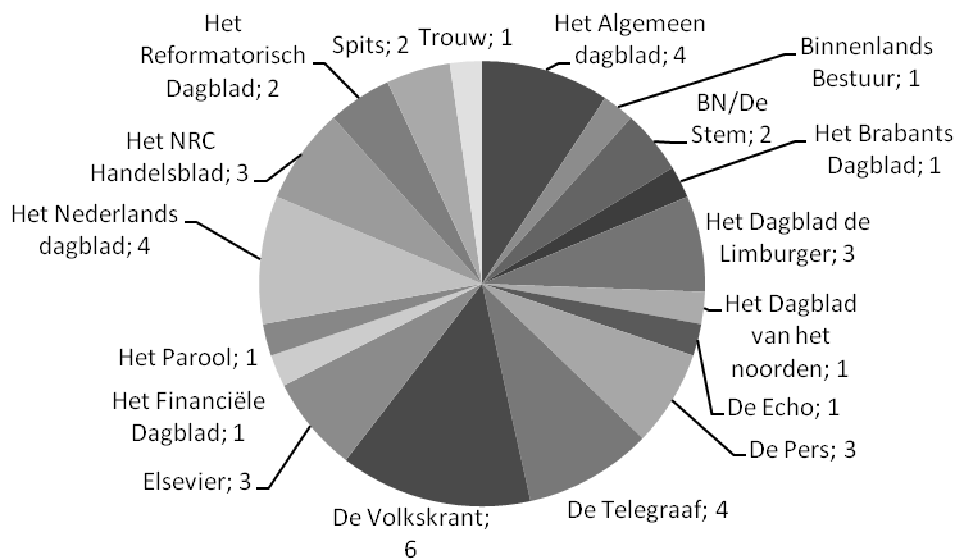
4 Analyse

4.1 Artikelen per gebied en krant

Om mijn eerste twee vragen 'In welke kranten verschijnen de taalartikelen in Nederland en in Vlaanderen?' en 'Is er een krant waar de taal het meest wordt bediscussieerd?' te beantwoorden heb ik de volgende schema's opgesteld en beschreven.

Nederlandse kranten

In totaal heb ik 43 Nederlandse taalartikelen in 18 bladen gevonden. Ik kan constateren dat er tijdens de door mij bekeken twee jaar geen grote verschillen in aantal verschenen taalartikelen per blad in Nederland zijn. Het aantal artikelen in Nederlandse bladen varieert van één tot zes per blad.

Figuur 3: Aantal artikelen per blad (Nederland)

Zowel in landelijke als in regionale bladen wordt over taal geschreven. In de grote landelijke bladen als *De Volkskrant*, *Het Nederlands Dagblad*, *Het Algemeen Dagblad* en *De Telegraaf* wordt het meest over taal geschreven. Maar het aantal artikelen in de andere bladen in de door mij bestudeerde periode verschilt niet duidelijk van deze grote landelijke bladen. In *De Volkskrant* verschenen 6 artikelen, in *Het Nederlands Dagblad* 4 en in *Het Algemeen Dagblad* en *De Telegraaf* ook 4 artikelen. In de andere 14 bladen en tijdschriften verschenen één tot drie artikelen per blad.

Er is geen verschil te zien in het aantal verschenen taalartikelen als ik kijk of het over een landelijk of regionaal, elektronisch of op papier verschenen, dagblad of weekblad gaat.

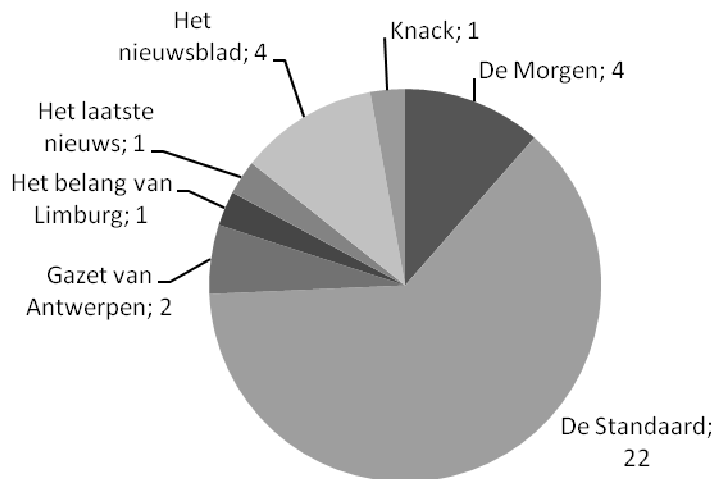
	aantal artikelen	krant/ tijdschrift	dagblad/ weekblad	landelijk/ regionaal
Naam van krant				
Het Algemeen dagblad	4	krant	dagblad	landelijk
Binnenlands Bestuur	1	tijdschrift	elke twee weken	landelijk
BN/De Stem	2	krant	dagblad	regionaal
Het Brabants Dagblad	1	krant	dagblad	regionaal
Het Dagblad de Limburger	3	krant	dagblad	regionaal
Het Dagblad van het noorden	1	krant	dagblad	regionaal
De Echo	1	webpagina		regionaal
De Pers	3	krant	dagblad	landelijk
De Telegraaf	4	krant	dagblad	landelijk
De Volkskrant	6	krant	dagblad	landelijk
Elsevier	3	tijdschrift	weekblad	landelijk
Het Financiële Dagblad	1	krant	dagblad	landelijk
Het Parool	1	krant	dagblad	landelijk
Het Nederlands dagblad	4	krant	dagblad	landelijk
Het NRC Handelsblad	3	krant	dagblad	landelijk
Het Reformatorisch Dagblad	2	krant	dagblad	landelijk
Spits	2	krant	dagblad	landelijk
Trouw	1	krant	dagblad	landelijk
TOTAAL	43			

Tabel 1: Overzicht van Nederlandse kranten

Belgische kranten

Voor België heb ik 35 artikelen verzameld die in 7 verschillende kranten verschenen.

Het is opmerkelijk dat *De Standaard* veel meer taalartikelen publiceerde dan de andere bladen in Vlaanderen. In *De Standaard* stonden 22 taalartikelen, in *De Morgen* 4 artikelen en in *Het nieuwsblad* ook 4 artikelen. In *de Gazet van Antwerpen* stonden 2 artikelen. In *Het belang van Limburg*, in *Het laatste nieuws* en *Knack* vond ik maar één taalartikel.

Figuur 4: Aantal artikelen per blad (Vlaanderen)

Het meest is over taal geschreven in de grote landelijke bladen. De landelijke bladen zijn *De Morgen*, *De Standaard*, *Het laatste nieuws*, *Het nieuwsblad* en *Knack*. De meeste taalartikelen stonden in de door mij bestudeerde periode van twee jaar in *De Standaard* wat de statistiek van de artikelen voor de landelijke bladen duidelijk verhoogt. In ons corpus vinden we voor Vlaanderen twee regionale bladen – *de Gazet van Antwerpen* en *Het belang van Limburg*. In het enige tijdschrift en ook het enige weekblad van ons corpus *Knack* stond maar één taalartikel.

	aantal artikelen	krant/ tijdschrift	dagblad/ weekblad	landelijk/ regionaal
Naam van krant				
De Morgen	4	krant	dagblad	landelijk
De Standaard	22	krant	dagblad	landelijk
Gazet van Antwerpen	2	krant	dagblad	regionaal
Het belang van Limburg	1	krant	dagblad	regionaal
Het laatste nieuws	1	krant	dagblad	landelijk
Het nieuwsblad	4	krant	dagblad	landelijk
Knack	1	tijdschrift	weekblad	landelijk
TOTAAL	35			

Tabel 2: Overzicht van Vlaamse kranten

Nederlandse versus Vlaamse kranten

Met 43 Nederlandse artikelen en 35 Vlaamse zijn er minder taalartikelen in Vlaanderen verschenen dan in Nederland. Maar als we het aantal taalartikelen in Nederland en Vlaanderen berekenen per hoofd van de bevolking blijkt dat er per inwoner meer taalartikelen in Vlaanderen dan in Nederland verschenen. Er verschenen in Nederland 43 artikelen op 16 485 787 inwoners⁶. Ik besef dat het Vlaamse taalgebied veel kleiner is. Op

---

⁶ Centraal Bureau voor de Statistiek [online]. 2010-11-20 [gecit. 2010-11-20]. Bevolking, kerncijfers. Na te lezen op WWW: [http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37296ned&D1=a&D2=0,10,20,30,40,50,\(1-1\)-1&HD=101120-1421&HDR=G1&STB=T](http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37296ned&D1=a&D2=0,10,20,30,40,50,(1-1)-1&HD=101120-1421&HDR=G1&STB=T).

6 161 600 inwoners⁷ van Vlaanderen verschenen 35 taalartikelen in de onderzochte periode. Voor Nederland betekent dat dus 2,6 taalartikelen per één miljoen inwoners, voor Vlaanderen 5,7 taalartikelen per één miljoen inwoners in de onderzochte periode.

In Nederland verschenen de taalartikelen in vergelijkbare aantallen in alle onderzochte bladen en tijdschriften, zowel landelijke als regionale en zowel week- als dagbladen. In Vlaanderen publiceerde *De Standaard* als landelijke krant duidelijk meer artikelen over de taal dan de andere landelijke en regionale kranten en ook dan de Nederlandse bladen.

4.2 Wat is de thematiek van de artikelen?

In dit gedeelte wil ik de volgende onderzoeksvragen beantwoorden: 'Wat zijn de thema's van de taalartikelen in Nederland en in Vlaanderen? Verschillen de thema's van de artikelen in Nederland en Vlaanderen?' en 'Wat is het meest bediscussieerde thema in Nederland en in Vlaanderen?'.

De taalartikelen in België en Nederland heb ik verdeeld in verschillende thema's. Als ik in een groep veel artikelen met een apart thema moest klasseren, heb ik een apart thema door deze artikelen gecreëerd – bv. voor 'Grammatica(fouten)' waaronder veel artikelen over woordenschat vallen, heb ik dus een aparte groep 'woordenschat' gemaakt.

Zie hieronder het overzicht van besproken thema's:

Ambtenarentaal
Engels
Grammatica(fouten)
Nederland x Vlaanderen
Spelling
(Standaard)taal
Woordenschat.

---

⁷ FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie [online]. 2010 [gecit. 2010-11-20]. Structuur van de bevolking volgens woonplaats: oppervlakte en bevolkingsdichtheid. Na te lezen op WWW: <<http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/bevolking/structuur/index.jsp>>.

Onder 'ambtenarentaal' vallen zoals al uit de benaming blijkt de artikelen over de ambtenaren en de specificiteit van hun taal - ambtenarentaal. Onder 'Engels' heb ik de artikelen geklasseerd die zich bezighouden met de Engelse woorden in het Nederlands en de concurrentie van het Engels en het Nederlands in gesproken en geschreven taal. De artikelen onder 'Grammatica(fouten)' behandelen de grammatica in de ruimere zin van het woord en hebben als inhoud vooral de grammaticaregels en grammaticafouten. Onder 'Nederland x Vlaanderen' vallen de artikelen die alleen het verschil Nederland – Vlaanderen behandelen, zonder dat ze het verschil in taal bespreken. Er is maar één artikel binnen dit thema gevonden. Het behandelt historische verschillen van Nederland en Vlaanderen. Artikelen over 'spelling' behandelen vooral de spellingregels en spellingfouten. Onder '(standaard)taal' vallen de artikelen over het Standaardnederlands en over het verschil tussen Noord- en Zuid-Nederlands. Het was te moeilijk om een aparte groep te creëren die het verschil Noord- en Zuid-Nederlands zou behandelen omdat dit thema in de meeste gevallen samen met het thema van Standaardnederlands voorkomt. In de artikelen over 'woordenschat' wordt over (nieuwe) woorden en woordenschat van de Nederlanders en Vlamingen gesproken.

Thema van Nederlandse artikelen

De Nederlandse artikelen behandelen alle thema's die we in het vorige gedeelte hebben genoemd. Er valt geen thema op dat meer in de ene krant of in de andere krant wordt behandeld. Het meest wordt het thema 'grammatica(fouten)' behandeld, in 10 artikelen, en het minst het thema van verschil 'Nederland x Vlaanderen', in één artikel. De andere thema's worden in 6 tot 7 artikelen besproken.

Thematiek	Ambtenarentaal	Engels	Grammatica(fouten)	Nederland X Vlaanderen	Spelling	(Standaard)taal	Woordenschat
Naam van krant							
Het Algemeen dagblad			1			3	
Binnenlands Bestuur	1						
BN/De Stem			1				1
Het Brabants Dagblad							1
Het Dagblad de Limburger					2		
Het Dagblad van het noorden	1						
De Echo	1						
De Pers			1		1		1
De Telegraaf		3			1		
De Volkskrant		2	3				1
Elsevier			2		1		
Het Financiële Dagblad	1						
Het Parool			1				
Het Nederlands dagblad	1			1	2		
Het NRC Handelsblad		1	1				2
Het Reformatorisch Dagblad	1					1	
Spits						1	1
Trouw						1	
TOTAAL	6	6	10	1	7	6	7

Tabel 3: Thema van Nederlandse artikelen

Thema van Vlaamse artikelen

In de Vlaamse artikelen worden alle thema's behandeld, op de verschillen tussen Nederland en Vlaanderen en 'grammatica(fouten)' na. Het meest wordt het thema 'Standaard(taal)' besproken, in achttien artikelen. De meeste artikelen met dit thema zijn in *De Standaard* verschenen. Het aantal artikelen wat de andere thema's betreft, varieert van drie – woordenschat tot zes – spelling.

Thematiek	Ambtenarentaal	Engels	Grammatica(fouten)	Nederland x Vlaanderen	Spelling	(Standaard)taal	Woordenschat
Naam van krant							
De Morgen		2			2	1	
De Standaard	2	1			2	13	3
Gazet van Antwerpen	1					1	
Het belang van Limburg	1						
Het laatste nieuws		1					
Het nieuwsblad					2	2	
Knack						1	
TOTAAL	4	4	0	0	6	18	3

Tabel 4: Thema van Vlaamse artikelen

Thema van Nederlandse artikelen versus thema van Vlaamse artikelen

Het verschil in de behandelde thema's in Nederland en Vlaanderen is duidelijk. In Nederland worden alle gevonden thema's besproken en het meest wordt er over het thema 'grammatica(fouten)' geschreven – 10 artikelen. Het minst wordt over het thema van verschil tussen Nederland en Vlaanderen in het algemeen (zonder te spreken over taal) gepubliceerd, maar één artikel. In België worden drie keer meer artikelen geschreven, achttien artikelen, die onder de classificatie '(standaard)taal' vallen dan in Nederland. Het minst wordt zoals in Nederland over het thema van verschil tussen Nederland en Vlaanderen in het algemeen gepubliceerd, geen artikel, en over de grammatica fouten, geen artikel.

4.3 Hoe worden de thema's van de artikelen precies besproken?

In dit gedeelte analyseer ik bepaalde, in het vorige gedeelte vermelde, thema's. Ik werk altijd per thema. Ik probeer zo mijn onderzoeksvraag: 'Verschilt de manier waarop de journalisten aan een thema refereren?' voor Nederland en Vlaanderen te beantwoorden. De thema's illustreer ik met behulp van de artikelen. Soms komt het van pas dat ik een gedeelte van het artikel helemaal overneem, dan duid ik dat met aanhalingstekens aan, anders geef ik een korte samenvatting van het artikel of van het betrokken gedeelte. Eén en hetzelfde artikel kan men bij meerdere thema's tegenkomen, dat komt doordat er meerdere thema's in een artikel kunnen worden behandeld.

4.3.1 Hoe schrijven de Nederlandse en Vlaamse journalisten over ambtenarentaal?

Nederlandse artikelen

Ik heb zes Nederlandse artikelen over ambtenarentaal gevonden.

Ik laat hier een voorbeeld van een artikel zien:

Op 28 november 2008 is in *Het Financiële Dagblad* een artikel onder de titel 'Duidelijk schrijvende ambtenaar wint prijs' verschenen. De wedstrijd werd voor de vierde keer georganiseerd. Nellie van Beusekom van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit was de winnaar. Ze ontving de wisseltrofee, de Gouden Veer. Het doel van deze wedstrijd is om aandacht te verkrijgen onder ambtenaren voor toegankelijke overheidtaal.

Vlaamse artikelen

Ik heb vier Vlaamse artikelen over ambtenarentaal gevonden.

Op 20 augustus 2008 is in *Gazet van Antwerpen* het artikel 'Inzake het verhoeden van een punthoofd' verschenen. De Nederlandse Taalunie gaat de ambtenarentaal analyseren, ze hebben dit thema als "Het thema van het jaar 2008" gekozen, daarom zal onder andere het krantje *Taalpeil* over dit thema gaan. Bij deze gelegenheid wordt ook een enquête over ambtenarentaal gehouden bij de Nederlanders, Vlamingen en Surinamers, maar ook onder de ambtenaren zelf. In Nederland is dit thema actueler, maar de Vlaamse ambtenaren reageren meer. Volgens taalexperts ligt de ambtenarentaal te ver van de taal van andere mensen.

Nederlandse versus Vlaamse artikelen

De artikelen over ambtenarentaal hangen samen met het thema van het jaar 2008 van de Nederlandse Taalunie. Daarom culminerend ze ook rond november, omdat dan de *Taalpeil*, het krantje van de Taalunie, verschijnt met daarin de resultaten van het onderzoek naar ambtenarentaal. In Nederland zijn er zes artikelen over ambtenarentaal verschenen en in Vlaanderen vier. Volgens een artikel is deze kwestie actueler in Nederland, daarom verschenen er meer artikelen in Nederland. Na het publiceren van de resultaten worden de ambtenaren geschoold op goed taalgebruik, aldus de artikelen. In beide taalgebieden wordt de kwestie op een gelijkwaardige manier besproken.

4.3.2 Hoe wordt het thema 'Engels' in de Nederlandse en Vlaamse artikelen beschreven?

Nederlandse artikelen

Er zijn zes Nederlandse artikelen met het thema 'Engels' verschenen. We kunnen ze onderverdelen in twee categorieën: 'gebruik van het Engels op de universiteit', waaronder drie Nederlandse artikelen kunnen worden geclassificeerd, en drie andere artikelen over het gebruik van het Engels.

Thema's	aantal Nederlandse artikelen
Gebruik van het Engels op de universiteit	3
Andere artikelen over het Engels	3
TOTAAL artikelen	6

Tabel 5: Overzicht van Nederlandse artikelen over Engels

Drie artikelen behandelen de verengelsing van de universiteiten, waarover de Kamer verdeeld is. De wetenschappers zijn van mening dat het Nederlands als voertaal aan de universiteiten moet blijven. De andere drie artikelen behandelen het gebruik van het Engels in het openbaar vervoer, wat er gebeurt in het hoofd met de moedertaal als men een vreemde taal spreekt en dat het Nederlands verengelt.

Ik geef hier twee samenvattingen van de verschenen artikelen weer. Eerst één over het gebruik van het Engels op de universiteiten en dan één van de andere artikelen over het Engels.

Op 30 juni 2009 verscheen in *De Volkskrant* het artikel 'Welcome visitor!' Veertien Nederlandse hoogleraren vinden het niet goed dat het Nederlands van de universiteiten aan het verdwijnen is. In het wetenschappelijke onderzoek is het Engels voertaal nummer één, maar dat wil niet zeggen dat alle colleges en scripties in het Engels moeten worden geschreven. Het systematische gebruik van het Engels in geschreven woord zou grote gevolgen voor de Nederlandse taal hebben. Waarom zou men dan goede kennis van de Nederlandse taal eisen op de middelbare scholen als die alleen mondeling zou worden gebruikt?

Op 4 februari 2009 is in *De Telegraaf* verschenen: 'Junior shopt, spot en scoort met de kids'. Het Nederlands verengelst. Jonge mensen tot 35 jaar zijn enthousiaste gebruikers van Engelse woorden, ouderen zien dat minder graag. Dat is bewezen door twee enquêtes: 21% van de jonge mensen hebben het woord 'apenstaartje' overgenomen, tegenover 64% van de senioren. Een derde van de lezers vindt dat er in De Telegraaf (te) veel Engelse woorden staan, een derde vindt dat niet en een derde weet het niet. De auteur van het artikel denkt dat geïmporteerde woorden aardig zijn, maar in beperkte mate.

Vlaamse artikelen

Ik heb vier Vlaamse artikelen met het thema 'Engels' kunnen vinden. We kunnen ze verdelen in twee categorieën: 'gebruik van het Engels op de universiteit' waar twee Vlaamse artikelen kunnen worden geclassificeerd, en twee andere artikelen.

Thema's	aantal Vlaamse artikelen
Gebruik van het Engels op de universiteit	2
Andere artikelen over het Engels	2
TOTAAL artikelen	4

Tabel 6: Overzicht van Vlaamse artikelen over Engels

Betreffende het gebruik van Engels op de universiteit wordt in één artikel beschreven dat de wetenschappers op de universiteiten in het Engels moeten schrijven, wat belangrijk is voor de financiering van de universiteit, hoewel ze zo minder gelezen worden. In het tweede

artikel wordt geschreven dat het gebruik van het Engels op de universiteit betekent dat Vlaanderen zich opent voor de buitenwereld, maar Vlaanderen is bang voor het onbekende en het Engels op de universiteiten wordt door de wetten beperkt.

In twee andere artikelen over het gebruik van het Engels wordt in één artikel geschreven dat de politici in Leuven van de lokale handel en verenigingen meer aandacht voor de Nederlandse taal vragen. In het tweede wordt gezegd dat jong VLD wil dat het Engels naast het Nederlands de beleidstaal wordt.

Ik laat hier een voorbeeld van een artikel over het Engels op de universiteit zien:

Op 2 juli 2008 in *De Morgen* is het artikel '(Geen) Nederlands alstublieft' verschenen: Wetenschappers op de universiteiten moeten in internationale tijdschriften of boekenreeksen, dus in het Engels, publiceren, de financiering van de universiteiten is daarvan afhankelijk. Maar in het Engels worden deze auteurs in totaal minder gelezen. Ze worden vergeleken met de Brusselse families die geen Nederlands spreken en zo in een moeilijke situatie leven.

En hier geef ik de samenvatting van een artikel over het gebruik van Engels in Leuven:

Op 13 juli 2009 in *Het laatste nieuws* 'Politici tegen gebruik Engels en Frans'. De Leuvense politici vragen van de handel en van de lokale verenigingen meer aandacht voor de Nederlandse taal. Ze willen dat ze geen benamingen in het Engels en Frans gebruiken, maar wel de benamingen in hun moedertaal.

Nederlandse versus Vlaamse artikelen

Thema's	aantal Nederlandse artikelen	aantal Vlaamse artikelen
Gebruik van het Engels op de universiteit	3	2
Andere artikelen over het Engels	3	2
TOTAAL artikelen	6	4

Tabel 7: Overzicht van artikelen over Engels

Er zijn zes Nederlandse artikelen met het thema 'Engels' verschenen en vier Vlaamse artikelen. We kunnen ze onderverdelen in twee categorieën: gebruik van het Engels op de universiteit, waaronder drie Nederlandse en twee Vlaamse artikelen kunnen worden geclassificeerd, en andere artikelen. Over de verengelsing van de universiteiten zijn zowel in

Nederland als in Vlaanderen de meningen verdeeld. Over het gebruik van het Engels in het algemeen verschenen er drie artikelen in Nederland en twee artikelen in Vlaanderen. In het eerste Vlaamse artikel willen de politici het gebruik van het Engels in Vlaanderen aanmoedigen, in het tweede willen ze juist dat er meer Nederlands in plaats van Engels gebruikt wordt. In Nederland is één artikel tegen het gebruik van Engels in het openbaar vervoer in Amsterdam, de twee andere artikelen zijn neutraal.

4.3.3 Hoe behandelen de Nederlanders en Vlamingen het thema van grammatica(fouten)?

Nederlandse artikelen

In de Nederlandse bladen komen tien artikelen over grammatica(fouten) voor. Wat opvallend is, is dat de thema's van de artikelen zich niet herhalen. Er wordt besproken: natuurlijke woordvolgorde, noodzakelijkheid van goed taalgebruik, contaminatie-fouten, verkeerde uitspraak en het gebruik van lidwoorden door de leidsters op kleuterscholen, taallessen en taaltest voor Nederlanders, de juiste betekenis van het woord 'dodelijk', 'hun' als onderwerp en de teloorgang van lidwoorden. De nadruk ligt in het algemeen op correct taalgebruik.

Ik geef hier als voorbeeld de samenvattingen van twee artikelen:

Op 8 november 2008 verscheen in *Elsevier* het artikel 'Glad(j)akker. Contaminatie blijft een hardnekkig verschijnsel'. Er wordt gezegd dat contaminatie een samentrekking is: bijvoorbeeld van "gladakker" en "gladjanus" wordt "gladjakker". Ze hebben in Elsevier "gladakker" geschreven, maar een bezoeker van hun website beweerde dat het "gladjakker" moet zijn. "Sommige fouten worden zo vaak gemaakt, dat ze nauwelijks meer als fout gelden," zegt de auteur van het artikel. Men kan de volgende website over contaminaties raadplegen bij onzekerheid: www.contaminatie.nl.

Op 16 mei 2009 in *Elsevier* verscheen het artikel 'Dodelijk'. Dat is een artikel dat de slechte verbonden verbinding "dodelijke slachtoffers" behandelt. Dodelijk betekent "de dood veroorzakend, met de dood gepaard gaan", dodelijke slachtoffers kan men dus niet zeggen. Maar de Taalunie wijst ook op het mogelijk metonymisch gebruik van "dodelijk".

Vlaamse artikelen

Vlamingen schrijven geen artikelen over de grammatica fouten.

4.3.4 Hoe wordt in het Nederlandse artikel het verschil van Nederland en Vlaanderen behandeld?

Op 21 mei 2008 verscheen het enige artikel dat het thema van verschillen tussen Nederland en Vlaanderen, zonder te spreken over taal, behandelt. Dit artikel werd in het *Nederlands Dagblad*, in Nederland dus, onder de titel 'Laat Vlaanderen zichzelf blijven' gepubliceerd.

De auteur Jos Klink ziet hier de samenvoeging van Nederland en Vlaanderen als zijnde onmogelijk. De auteur schetst hier de geschiedenis van Nederland en Vlaanderen vanaf de zestiende eeuw. Vanaf 1839 gaan Vlaanderen en Nederland definitief hun eigen weg. De afstand tussen de twee gebieden is vanaf dat moment te groot geworden, het gaat vooral om sociale verschillen. Het voorstel van J.W. Korten om een fusie te realiseren tussen Nederlands Brabant en Limburg met Vlaanderen is volgens de auteur volkomen irreëel, ook door de bestaande sociale verschillen. Ten slotte voegt hij toe dat de Vlamingen het Nederlands meer waarderen dan de Nederlanders, dus als er iets moet veranderen met Vlaanderen, dan moet hij een sturende rol krijgen binnen de Nederlandse Taalunie.

4.3.5 Hoe schrijven de Nederlandse en Vlaamse journalisten over spelling?

Nederlandse artikelen

Ik heb zeven Nederlandse artikelen over spelling gevonden. We kunnen de artikelen in twee groepen verdelen: de artikelen over de 'spelling in het algemeen' en de artikelen over 'dictees'. Onder de 'spelling in het algemeen' vallen zes Nederlandse artikelen en onder de 'dictees' één Nederlands artikel.

Thema's	aantal Nederlandse artikelen
Spelling in het algemeen	6
Dictees	1
TOTAAL artikelen	7

Tabel 8: Overzicht van Nederlandse artikelen over spelling

De artikelen over de spelling in het algemeen behandelen de kofschip-regel, de herziening van de spelling elke tien jaar, slecht gespelde straatnaambordjes in Amsterdam, witte en groene spelling en de reactie van de lezers op spelfouten in de teksten.

Het artikel van het subthema artikelen over dictees behandelt de Nederlander die in 2009 het Groot Nederlands Dictee won, terwijl over het algemeen een Vlaming wint, aldus dit artikel.

Ik geef hier een voorbeeld van een artikel over de spelling, het tweede voorbeeld is het enige Nederlandse artikel over dictees:

Op 23 mei 2008 verscheen in *De Pers* het artikel 'Papadum'. Ik vat het artikel samen: Eens in de tien jaar wordt de spelling herzien, de laatste herziening heeft plaatsgevonden in 2005. Daarbij werd ook de spelling van nieuwe woorden vastgelegd. Zo'n woord was ook "papadum". Dit woord heeft op internet minstens 12 verschillende spellingsvormen. Sinds 2005 wordt als de enige juiste spelling "papadum" geaccepteerd.

Op 16 december 2009 verscheen in *Elsevier* een artikel onder de titel 'Nederlander wint Groot Dictee met zeven fouten'. Er wordt geschreven: Over het algemeen wint een Vlaming het Dictee, maar dit jaar heeft een Nederlandse krantenlezer het gewonnen. Het dictee werd door Gerrit Komrij geschreven. Hier werd de groene spelling aangehouden.

Vlaamse artikelen

Ik heb zes Vlaamse artikelen over spelling gevonden. Ik kan ze in dezelfde twee groepen verdelen als de Nederlandse artikelen: artikelen over 'spelling in het algemeen' en artikelen over 'dictees'. Onder artikelen over 'spelling in het algemeen' vallen twee Vlaamse artikelen. Onder artikelen over 'dictees' vallen vier Vlaamse artikelen.

Thema's	aantal Vlaamse artikelen
Spelling in het algemeen	2
Dictees	4
TOTAAL artikelen	6

Tabel 9: Overzicht van Vlaamse artikelen over spelling

In de Vlaamse artikelen over spelling in het algemeen worden twee onderwerpen behandeld: een onderzoek waar uitgekomen is dat dertigers minder spelfouten maken dan studenten en een lijst van vijftien woorden die volgens een onderzoek van de Taalunie niemand kan spellen.

De Vlaamse artikelen over dictees behandelen twee soorten dictees: het Groot Nederlands Dictee en het Groot Limburgs Dictee. Wat het Groot Nederlands Dictee betreft wordt Kristien Hemmerechts als eerste Vlaming en eerste vrouw die de tekst van het Groot Dictee 2008 schreef genoemd en een Vlaamse advocaat die in dat jaar het Groot Nederlands Dictee won. Dan wordt er in een artikel over een Peruaanse gesproken die de preselectie voor het Groot Nederlands Dictee bij anderstaligen heeft gewonnen, ze is met een Vlaming getrouwd. Het Groot Limburgs Dictee is moeilijker dan het Groot Nederlands Dictee aldus een ander artikel.

Ik geef hier van elke subthema één artikel als voorbeeld, eerst een artikel over spelling in het algemeen, dan één artikel over dictees:

Op 3 juli 2009 verscheen in *Het nieuwsblad* het artikel 'Deze vijftien woorden kan niemand schrijven'. Er wordt geschreven: De Nederlandse Taalunie maakt een lijst van de meest opgezochte woorden in het Groene boekje online bekend. Het woord 'kopie' staat helemaal bovenaan de lijst.

Op 13 oktober 2008 in *De Standaard* is een artikel 'Respect voor je taal, jezelf, je medemens' verschenen. Er wordt gezegd dat de elfde editie van het Groot Limburgs Dictee wordt georganiseerd. Het is niet waar dat sms en chat een slechte invloed op de spelling van de jongeren hebben. In december wordt het Groot Dictee der Nederlandse taal georganiseerd. Het Groot Dictee der Nederlandse taal is heel gemakkelijk in vergelijking tot het Groot Limburgs Dictee. Het Limburgs taalgenootschap denkt eraan een dag te organiseren rond de problematiek van het Verkavelingsvlaams. Als er duidelijk een onderscheid blijft bestaan tussen standaardtaal en dialect dan ervaart het taalgenootschap het als niet problematisch.

Nederlandse versus Vlaamse artikelen

Thema's	aantal Nederlandse artikelen	aantal Vlaamse artikelen
Spelling in het algemeen	6	2
Dictees	1	4
TOTAAL artikelen	7	6

Tabel 10: Overzicht van artikelen over spelling

In totaal heb ik dertien artikelen over spelling gevonden, zeven Nederlandse en zes Vlaamse. De Nederlandse journalisten schrijven meer over spelling in het algemeen en over

problemen met de spelling, zes artikelen, dan over dictees, één artikel. De Vlaamse journalisten juist omgekeerd, twee versus vier artikelen. Ze vinden de dictees interessanter.

4.3.6 Hoe schrijven de Nederlanders en Vlamingen over (standaard)taal?

De gevonden artikelen over (standaard)taal behandel ik qua taalgebied en ik verdeel ze in totaal in vijf kleinere thema's.

Nederlandse artikelen

In totaal heb ik voor het thema van '(standaard)taal' zes Nederlandse artikelen gevonden. Deze artikelen, kan ik in drie kleinere thema's opdelen: 'het Nederlands in het algemeen', 'het Standaardnederlands' en het 'commentaar bij verschenen taalkundige boeken'.

Thema's		aantal Nederlandse artikelen
Het Nederlands in het algemeen		1
Het Standaardnederlands		1
Commentaar bij verschenen taalkundige boeken		4
Subthema's	Joop van der Horst: <i>Het einde van de standaardtaal</i>	2
	Piet van Sterkenburg: <i>Een kleine taal met een grote stem</i>	2
TOTAAL artikelen		6

Tabel 11: Overzicht van Nederlandse artikelen over standaard(taal)

Voor '**het Nederlands in het algemeen**' heb ik één artikel gevonden, dit artikel gaat over moedertalendag.

Het artikel dat op 21 februari 2009 in *het Algemeen Dagblad* is verschenen, heet '3 vragen aan... Ludo Permentier, Nederlandse Taalunie' en behandelt de moedertalendag die op 21 februari, de dag waarop het artikel verscheen, door de UNESCO gevierd wordt om aandacht te vragen voor moedertalen die dreigen te verdwijnen. Het Nederlands valt echter niet onder deze talen. Het Nederlands staat op de 39e plaats van de 50 meest gesproken talen op de wereld. De vorm van dit artikel is een gesprek tussen de journalist en Ludo Permentier van de Nederlandse Taalunie.

Voor '**het Standaardnederlands**' heb ik ook maar één artikel gevonden. Het artikel gaat over de waarde die de Nederlandse en Vlaamse jongeren hechten aan goede taalbeheersing.

Dit artikel dat op 28 april 2009 in *Spits* onder de naam 'Jeugd makkelijk met taal' verscheen, laat resultaten van een onderzoek onder Vlaamse en Nederlandse jongeren zien. Ze hechten waarde aan goede taalbeheersing. Negen op de tien jongeren denkt dat goed Nederlands spreken belangrijk is als het noodzakelijk is, bv. in formele situaties. Verder wordt er in dit artikel op gewezen dat de straattaal in Nederland en Vlaanderen niet gelijk is, maar verschilt.

De andere 4 artikelen geven '**commentaar bij de verschenen taalkundige boeken**'. Twee auteurs worden hier behandeld: Joop van der Horst⁸ met zijn boek *Het einde van de standaardtaal* en Piet van Sterkenburg⁹: *Een kleine taal met een grote stem*. 2 artikelen behandelen het eerste boek en 2 artikelen het tweede boek.

---

⁸ “Joop van der Horst werd geboren te Leiden op 5 augustus 1949 is hoogleraar aan de Letterenfaculteit van de Katholieke Universiteit Leuven. Hij geeft de vakken: Nederlands, historische taalkunde, syntaxis, taalverandering, Geschiedenis van het Nederlands, Middelnederlands, Oudnederlands en Gotisch.” (*Vproboeken* [online]. 2010 [gecit. 2010-10-31]. Joop van der Horst. Na te lezen op WWW: <<http://boeken.vpro.nl/personen/39763027/>>)

⁹ “Piet van Sterkenburg (1942) is emeritus hoogleraar Nederlandse Lexicologie te Leiden en hoogleraar aan de Vrije Universiteit van Brussel waar hij de leerstoel ‘De Nederlanden in de wereld’ bekleedt. Hij is betrokken bij de uitgave van het Groene Boekje en van vele woordenboeken.” (*Managementboek.nl* [online]. 2010 [gecit. 2010-10-31]. Piet van Sterkenburg. Na te lezen op WWW: http://www.managementboek.nl/auteur/9978/piet_van_sterkenburg)

Op 6 september 2008 verscheen in *Trouw* dit artikel onder de titel 'De taalregels kunnen naar de schroothoop'. Ik vat het samen: Joop van der Horst zegt in *Het einde van de standaardtaal* dat de regels voor correct taalgebruik vandaag de dag geen zin meer hebben en het geschreven woord in vergelijking tot de gesproken taal zijn erepositie kwijt is. In een gedeelte van zijn boek beschrijft Joop van der Horst de renaissance visie: schrijftaal kan gelijkwaardig zijn aan het Latijn als hij regels heeft en gezuiverd is. Zo kwam het accent op de schrijftaal te liggen. Maar mede door snelle technische ontwikkelingen wint gesproken taal aan status. Deze ontwikkeling is voor Joop van der Horst eerder boeiend dan alarmerend. Bij de kranten is dat een winst, de artikelen zijn leesbaarder. Minder overtuigend is zijn idee dat de standaardtaal passé is. In zijn boek bespreekt Joop van der Horst de geschiedenis wel heel gedetailleerd, maar de hedendaagse ontwikkelingen juist niet genoeg. Het eindoordeel van de auteur van het artikel luidt: *Het einde van standaardtaal* is een leerrijk en prikkelend boek.

Vlaamse artikelen

In totaal heb ik achttien Vlaamse artikelen over '(standaard)taal' gevonden. Die kunnen in vijf kleinere thema's worden gerangschikt: 'het Nederlands in het algemeen', de 'confrontatie Noord-Nederlands - Zuid-Nederlands', 'het Zuid-Nederlands in het algemeen', 'het Standaardnederlands' en het 'commentaar bij verschenen taalkundige boeken'.

Thema's		aantal Vlaamse artikelen
Het Nederlands in het algemeen		2
Confrontatie Noord-Nederlands - Zuid-Nederlands		7
Subthema's	probleem van verstaanbaarheid	2
	ondertiteling van het Noord-Nederlands op de Vlaamse TV	3
	taal van Vlaanderen is het Nederlands, geen "Vlaams"	3
	het spreektempo	1
Het Zuid-Nederlands in het algemeen		9
Subthema's	gebruik van Zuid-Nederlands en Verkavelingsvlaams	6
	opname van het Zuid-Nederlands in de woordenboeken van Prisma	3
Het Standaardnederlands		6
Subthema's	noodzakelijkheid van het bestaan van en van de zorg voor de standaardtaal	2
	beheersing van de standaardtaal door de moedertaalsprekers	3
	frustratie van anderstaligen	3
Commentaar bij verschenen taalkundige boeken		2
Subthema's	Joop van der Horst: <i>Het einde van de standaardtaal</i>	2
TOTAAL artikelen		18

Tabel 12: Overzicht van Vlaamse artikelen over standaard(taal)

Voor 'het Nederlands in het algemeen' werden twee artikelen gevonden.

Eén artikel, op 11 juli 2009 in *Het Nieuwsblad* verschenen, behandelt de wens van senator Pol Van Den Driessche de top van Nederlandssprekende landen in Brugge te organiseren, omdat in Brugge Bruggenaar Lodewijk van Gruuthuse heeft geschreven. Hier ligt dus in feite het begin van de Nederlandse taal.

Het tweede artikel van 16 juni 2009 in *De Standaard* onder de naam 'Nederland en Vlaanderen lanceren gemeenschappelijk taalmeldpunt' verschenen, gaat over Nederland en Vlaanderen die een gemeenschappelijk taalmeldpunt, een site, lanceren waar over taal kan worden gediscussieerd. Zeven instellingen doen mee. Dat is de eerste keer dat zo veel instanties samenwerken om zo'n groot en grensoverschrijdend meldpunt te beginnen.

Zeven artikelen classificeer ik onder het thema van de '**confrontatie Noord-Nederlands – Zuid-Nederlands.**' Deze artikelen behandelen vier subthema's: het probleem van verstaanbaarheid van het Noord-Nederlands voor de Vlamingen en van het Zuid-Nederlands voor de Nederlanders, de ondertiteling van het Noord-Nederlands op de Vlaamse televisie, de taal van Vlaanderen is het Nederlands, geen "Vlaams" en het spreektempo.

Het probleem van verstaanbaarheid van het Noord-Nederlands voor de Vlamingen en van het Zuid-Nederlands voor de Nederlanders wordt in twee artikelen besproken.

Bijvoorbeeld in dit artikel dat op 13 september 2008 in *De Standaard* onder de naam 'Is dialect leren nuttig?' verscheen: "Ronald Veerman, correspondent van De Telegraaf: 'Soms gebeurt het wel eens dat we met verwondering vaststellen dat we dat 'Vlaams' toch niet altijd goed begrijpen. Zoals in het zwembad in Leuven. Daar staat langs de boord van het zwembad een bordje: 'Verboden te lopen'. Waarop de Nederlandse vrienden waarmee ik naar het zwembad was getrokken, zich afvroegen: 'Ja, maar waar moeten we dan lopen?' De verwarring zit hem in het feit dat we 'lopen' als 'stappen' begrijpen terwijl de Vlamingen daarmee 'rennen' bedoelen."

De ondertiteling van het Noord-Nederlands op de Vlaamse televisie wordt in drie artikelen behandeld.

Op 27 juni 2008 in *De Standaard* verscheen het artikel 'Wabblief?': "Prompt botsen ze op het taalkloofje aan de Moerdijk. Taalminnende Vlamingen maken zich daar veel meer zorgen over dan Nederlanders; ze betreuren het bijvoorbeeld dat we elkaar ondertitelen op tv. ... Uit onderzoek van de Universiteit Antwerpen en het Hoger Instituut voor Vertalers en Tolken onder 454 Vlamingen bleek dat 38 procent van de Vlamingen het Noord-Nederlands alleen begrijpt met ondertiteling. Vlamingen zijn minder dan vroeger vertrouwd met de Noord-Nederlandse klanken. Bovendien holt het niveau van de spreektaal in Nederland achteruit. ... De zorg voor (de eenheid van) de taal gaat ver in Vlaanderen. Het is geen toeval dat de VRT strenge taalredacteurs in dienst heeft die de journalisten op de vingers tikt bij het gebruik van al te 'Vlaams' idioom. In Nederland zou dat door journalisten als heel betuttelend worden gezien – al schrijven en spreken wij helaas niet foutloos."

In drie artikelen wordt benadrukt dat de taal van Vlaanderen het Nederlands is, geen "Vlaams".

Bijvoorbeeld op 11 februari 2010 in *De Standaard* in het artikel 'Hier spreekt men geen Vlaams maar Nederlands' wordt kritiek gegeven op een vroeger verschenen artikel dat verkeerde benamingen gebruikt. Brusselaars spreken toch geen "Vlaams" of Frans – hun taal is het Nederlands. Ook in Vlaanderen spreekt men het Nederlands zegt de auteur van het artikel.

In één artikel wordt het spreektempo behandeld.

Volgens het artikel van 5 juni 2008 in *De Standaard* spreekt een Vlaming trager dan een Nederlander, wat ook de titel van het artikel is.

Het thema van '**het Zuid-Nederlands in het algemeen**' kan in twee subthema's verdeeld worden. Eén subthema is het gebruik van het Zuid-Nederlands en Verkavelingsvlaams dat onder andere het gebruik van de Standaardtaal in formele situaties verdringt. Het tweede subthema is de opname van het Zuid-Nederlands in de woordenboeken van Prisma. In totaal horen bij deze categorie negen artikelen.

Het subthema van het gebruik van het Zuid-Nederlands en Verkavelingsvlaams wordt in zes artikelen besproken.

Bijvoorbeeld op 11 februari 2010 in *De Standaard* in het artikel 'Hier spreekt men geen Vlaams maar Nederlands' wordt over het Zuid-Nederlands geschreven, ik vat het artikel samen: de Zuid-Nederlandse variant verschilt duidelijk in uitspraak van de Noord-Nederlandse, ook zijn er verschillen in grammatica en woordenschat. Naast standaardtaal zijn er in Vlaanderen dialecten: het Vlaamse, Brabantse en Limburgse dialect. Boven deze dialecten staat “Verkavelingsvlaams” met vooral de kenmerken van het Brabants. Men spreekt deze variant waar je de standaardtaal zou verwachten.

De systematische opname van het Zuid-Nederlands in de woordenboeken van Prisma wordt in drie artikelen besproken.

Bijvoorbeeld in *De Standaard* op 12 september 2009 onder de titel 'Vlamingen zijn de schaamte voorbij'. Dit artikel bespreekt de emancipatie van het “Belgisch Nederlands”. Van Dale realiseerde zich al lang dat de vertalers van het Zuid-Nederlands helemaal niet geholpen worden. Een frequentieonderzoek zal moeten bepalen welke woorden onder het “Belgisch Nederlands” geclassificeerd worden en welke onder het “Nederlands Nederlands”. Van Dale zal vervolgens worden aangepast. Er zal nooit een strakke scheidslijn komen tussen deze twee taalvariëteiten.

Onder het thema '**standaardnederlands**' komen zes artikelen aan bod waar ten eerste de noodzakelijkheid van het bestaan van en van de zorg voor de standaardtaal wordt besproken. Ten tweede wordt de beheersing van de standaardtaal door moedertaalsprekers en het samenhangende thema van de cursussen regionaal taalgebruik bediscussieerd. Ten slotte worden de artikelen opgenomen waarin op de frustratie van anderstaligen wordt gewezen die de Nederlandse taal proberen te leren.

De noodzakelijkheid van het bestaan van en van de zorg voor de standaardtaal wordt in twee artikelen besproken.

Bijvoorbeeld in een artikel dat op 20 juni 2008 in *De Standaard* onder de titel 'Zijn alle varianten van het Nederlands goed?' verscheen. Ludo Beheydt denkt anders over de standaardtaal dan Joop van der Horst: "Anders dan het stuk van collega Joop van der Horst (DS 17 juni) suggereert, is het wel degelijk van belang dat het Nederlands een standaardvariant koestert." In de tijden van toenemende variatie kan men zien hoe belangrijk een standaardtaal is. Standaardtaal heeft altijd zijn status voor de formele situaties behouden en het wordt dan ook verwacht en gewaardeerd dat mensen standaardtaal spreken. Goed gecodificeerde standaardtaal is noodzakelijk. Taalkundigen hebben het gemakkelijk, omdat ze de norm kennen, maar de gewone taalgebruiker moet een boek raadplegen. Ludo Beheydt is tegen "Verkavelingsvlaams" in het onderwijs om dezelfde redenen, omdat iedereen de standaardvariant moet leren spreken. Ook voor het buitenlandse respect voor het Nederlands is er een standaardvariant nodig. Naast een standaardvariant moet er ook ruimte zijn voor andere varianten.

De beheersing van de standaardtaal door de moedertaalsprekers en de zin of de onzin van cursussen regionaal taalgebruik wordt in totaal in drie artikelen behandeld.

Ik illustreer dit thema door een artikel dat op 11 september 2008 in *De Standaard* onder de titel 'Nederlands graag' verscheen. In dit artikel zegt de auteur: "Tal van Vlamingen zijn niet in staat behoorlijk Nederlands te spreken en ze lijken zelfs niet te beseffen dat wat zij spreken niet de standaardtaal is. ... Het is ook onzin te zeggen dat het Nederlands een 'artificiële taal' is die ons wordt 'opgelegd'". Hij voegt eraan toe dat in Brugge zelfs cursussen Brugs worden georganiseerd. Hij denkt dat mensen hun dialect kunnen gebruiken, maar dan alleen waar het past. Ze mogen wel een accent van hun stad hebben zolang ze maar Nederlands spreken. In Wallonië en Frankrijk antwoordt men ook in het Frans als je de weg vraagt en niet in een onverstaanbaar dialect. Vlamingen moeten Nederlands kennen om zich tot alloctonen te kunnen richten in een taal die zij verstaan, sluit hij af.

Frustratie voor de anderstaligen hangt nauw samen met dit thema van beheersing van het Standaardnederlands. Hoewel de anderstaligen de standaardtaal hebben geleerd, kunnen ze niemand verstaan. Het gaat hier over de anderstaligen die in Vlaanderen de standaardtaal proberen te spreken. Het thema komt in drie artikelen voor.

Bijvoorbeeld op 11 september 2008 in *De Standaard* onder de titel 'Nederlands graag' wordt gezegd: "Immigranten doen hun best Nederlands te leren en worden dan aan het loket van een stadhuis of een openbare dienst in plat dialect aangesproken. Dat is – helaas, zou je zeggen – niet eens een kwestie van slechte wil. Tal van Vlamingen zijn gewoon niet in staat behoorlijk Nederlands te spreken en lijken zelfs niet te beseffen dat wat zij spreken niet de standaardtaal is."

Laatste categorie vormen de artikelen die een **commentaar bij verschenen taalkundige boeken** geven. In Vlaanderen wordt alleen commentaar gegeven bij het boek van Joop van der Horst *Het einde van de standaardtaal* en dat in twee artikelen.

Bijvoorbeeld op 20 augustus 2008 wordt in *De Morgen* onder de titel 'De taal in de tang genomen' Joop van der Horst en zijn boek *Het einde van de standaardtaal* behandeld: Taalpuristen zeggen dat het Nederlands in “instanttaal” verandert. Benno Barnard trekt in zijn artikel in *Knack* aan de bel, hij wil een Nederlandse 'Academie Française' creëren. Van der Horst trekt in zijn boek een parallel tussen de angst voor taalverandering in de renaissance en vandaag de dag. Om zijn woorden te bewijzen houdt hij een taalkundig exposé waarbij de lezer volgens *De Morgen* soms de draad kwijtraakt. Hij zegt dat in de tweede helft van de negentiende eeuw de gesproken taal belangrijker werd en het daarom noodzakelijk was dat er duidelijke regels kwamen. Maar normen veranderen snel, wat de nachtmerrie van elk schoolkind is en dat heeft misschien het enthousiasme voor de norm doen bekoelen. Volgens hem komt er snel een einde aan de standaardtaal.

Nederlandse versus Vlaamse artikelen

Ik heb de artikelen over de (standaard)taal in vijf kleinere thematische categorieën verdeeld, dat zijn, zoals al eerder gezegd: 'het Nederlands in het algemeen', de 'confrontatie Noord-Nederlands - Zuid-Nederlands', 'het Zuid-Nederlands in het algemeen', 'het Standaardnederlands' en het 'commentaar bij verschenen taalkundige boeken'.

De Nederlandse kranten behandelen slechts drie van deze thema's: 'het Nederlands in het algemeen', 'het Standaardnederlands' en het 'commentaar bij verschenen taalkundige boeken'.

De Vlaamse kranten behandelen alle vijf de thema's. Afgezien van de thema's waarover ook de Nederlandse kranten publiceren, schrijven de Vlaamse journalisten tevens over de 'confrontatie Noord-Nederlands - Zuid-Nederlands' en over 'het Zuid-Nederlands in het algemeen'. Deze twee thema's kunnen we in Vlaanderen zelfs in subthema's verdelen. Ook over het thema van 'het Standaardnederlands' schrijven de Vlaamse journalisten veel meer dan de Nederlandse. Dit thema kunnen we in Vlaanderen ook in meerdere subthema's verdelen.

Men kan zien dat de Vlaamse journalisten veel meer aandacht besteden aan de (standaard)taal en zijn aspecten dan de Nederlandse. Ten eerste verschenen in Vlaanderen meer artikelen die onder deze categorie kunnen worden geclassificeerd. Ten tweede kan men

in Vlaanderen over meerdere aspecten van de (standaard)taal lezen. Dat zijn of eigen Vlaamse onderwerpen zoals 'het Zuid-Nederlands in het algemeen' of de onderwerpen over de 'confrontatie van Noord-Nederlands en Zuid-Nederlands' en 'het Standaardnederlands'.

Voor een grotere overzichtelijkheid voeg ik hier een tabel toe:

Thema's		aantal Nederlandse artikelen	aantal Vlaamse artikelen
Het Nederlands in het algemeen		1	2
Confrontatie Noord-Nederlands - Zuid-Nederlands			7
Subthema's	probleem van verstaanbaarheid		2
	ondertiteling van het Noord-Nederlands op de Vlaamse TV		3
	taal van Vlaanderen is het Nederlands, geen "Vlaams"		3
	het spreektempo		1
Het Zuid-Nederlands in het algemeen			9
Subthema's	gebruik van Zuid-Nederlands en Verkavelingsvlaams		6
	opname van het Zuid-Nederlands in de woordenboeken van Prisma		3
Het Standaardnederlands		1	6
Subthema's	noodzakelijkheid van het bestaan van en van de zorg voor de standaardtaal	1	2
	beheersing van de standaardtaal door de moedertaalsprekers		3
	frustratie van anderstaligen		3
Commentaar bij verschenen taalkundige boeken		4	2
Subthema's	Joop van der Horst: <i>Het einde van de standaardtaal</i>	2	2
	Piet van Sterkenburg: <i>Een kleine taal met een grote stem</i>	2	
TOTAAL artikelen		6	18

Tabel 13: Overzicht van artikelen over (standaard)taal

Onder het thema 'het Nederlands in het algemeen' verschenen één Nederlandse en twee Vlaamse artikelen. De artikelen hebben zeer verschillende thema's.

Binnen het thema van de 'confrontatie Noord-Nederlands – Zuid-Nederlands' classificeer ik zeven Vlaamse artikelen. Deze artikelen behandelen vier subthema's: 'het

probleem van verstaanbaarheid' van het Noord-Nederlands voor de Vlamingen en van het Zuid-Nederlands voor de Nederlanders, 'de ondertiteling van het Noord-Nederlands op de Vlaamse televisie', 'de taal van Vlaanderen is het Nederlands, geen “Vlaams” en 'het spreektempo'. Deze onderwerpen worden in de Nederlandse artikelen helemaal niet behandeld.

'Het Zuid-Nederlands in het algemeen' wordt alleen in Vlaanderen behandeld en dat in negen artikelen. Ik kan twee subthema's onderscheiden. Het eerste subthema is 'het gebruik van het Zuid-Nederlands en Verkavelingsvlaams' met zes artikelen. Het tweede subthema is 'de opname van het Zuid-Nederlands in de woordenboeken van Prisma' met drie artikelen.

De zeven Vlaamse artikelen over het thema 'het Standaardnederlands' heb ik in drie subthema's verdeeld. 'De noodzakelijkheid van het bestaan van en van de zorg voor de standaardtaal' wordt in twee artikelen besproken, 'de beheersing van de standaardtaal door moedertaalsprekers' en 'de frustratie van anderstaligen' worden beide in drie artikelen behandeld. Het ene Nederlandse artikel over het Standaardnederlands correspondeert met het subthema 'de beheersing van de standaardtaal door de moedertaalsprekers'.

Onder het thema 'commentaar bij verschenen taalkundige boeken' worden twee auteurs behandeld, Joop van der Horst, die in Vlaanderen leeft en werkt en een Nederlander, Piet van Sterkenburg, die in Nederland leeft en werkt. In Nederland worden beide auteurs met hun boeken besproken, maar in Vlaanderen heb ik alleen artikelen over Joop van der Horst en zijn boek gevonden.

4.3.7 Welke artikelen verschijnen in Nederland en Vlaanderen over woordenschat?

Nederlandse artikelen

Ik heb zeven Nederlandse artikelen met het thema 'woordenschat' gevonden. Er worden drie onderwerpen behandeld: 'de woordenschat in het algemeen' in één artikel, 'nieuwe woorden' in drie artikelen en 'verklaring van uitdrukkingen en woorden' ook in drie artikelen.

Thema's	aantal Nederlandse artikelen
Woordenschat in het algemeen	1
Nieuwe woorden	3
Verklaring van uitdrukkingen en woorden	3
TOTAAL artikelen	7

Tabel 14: Overzicht van Nederlandse artikelen over woordenschat

Als voorbeeld geef ik voor elke thema één artikel. Ze komen in de volgorde 'de woordenschat in het algemeen', 'nieuwe woorden' en 'verklaring van uitdrukkingen en woorden' voor:

Op 18 mei 2009 verscheen in *het NRC Handelsblad* het artikel met deze titel: 'Oudnederlands vanaf vandaag online'. Er wordt geschreven dat vanaf dat moment het Oudnederlands woordenboek online staat. Het beschrijft de woordenschat van het jaar 500 tot 1200. In totaal bevat het woordenboek 4500 woorden.

Op 26 september 2008 in *Spits* onder de titel 'Welk woord heeft de FUDGE-factor?' wordt over Vivien Waszink, een jonge lexicoloog, gesproken. Ze werkt aan het Algemeen Nederlands Woordenboek, een elektronisch woordenboek van het modern Nederlands. Om te beoordelen welk nieuw woord levensvatbaar is, gebruikt ze een FUDGE-test. FUDGE betekent “frequency, unobtrusiveness, diversity of users and situations, generation of forms and meanings and endurance of the concept”.

Op 31 december 2008 in *De Pers* wordt onder de naam 'Silvesteravond' oudejaarsavond behandeld. Silvester is de Duitse naam voor oudejaarsavond. Volgens de Grote Van Dale kennen de Nederlanders ook het woord silvesteravond. Oudejaarsdag is de sterfdag van paus Silvester I. De letterlijke betekenis van 'silvester' is “bosmens”.

Vlaamse artikelen

In Vlaanderen zijn drie artikelen met het thema 'woordenschat' verschenen. Die kunnen we in twee subthema's verdelen: 'de woordenschat in het algemeen' met één artikel en 'nieuwe woorden' met twee artikelen.

Thema's	aantal Vlaamse artikelen
Woordenschat in het algemeen	1
Nieuwe woorden	2
TOTAAL artikelen	3

Tabel 15: Overzicht van Vlaamse artikelen over woordenschat

Als voorbeeld van de bestudeerde artikelen met dit thema, vat ik hier twee artikelen samen. Eerst één over de woordenschat in het algemeen, dan één over nieuwe woorden.

Op 26 juni 2008 verscheen in *De Standaard* het artikel 'Scheldwoorden van Nederland en Vlaanderen verschuiven'. Volgens een enquête van Piet van Sterkenburg onder Vlamingen en Nederlanders maken religieuze vloeken plaats voor seksuele, obscene vloeken en buitenlandse vloeken als 'shit' en 'fuck'.

Op 19 november 2008 in *De Standaard* heb ik het artikel met de naam 'Nieuwe woorden' gevonden. Voor de achtste keer heeft Van Dale een serie van honderd nieuwe woorden klaargelegd. Ton de Boon geeft het boek met deze honderd woorden uit. Online kan men deelnemen aan de verkiezingen van het leukste woord 'Het woord van het jaar'. Gemiddeld dertig procent van deze nieuwe woorden gaan jaarlijks over naar de dikke Van Dale. Dit jaar heeft de kredietcrisis de meeste woorden opgeleverd. De auteur wil met zijn boek laten zien dat de taal evolueert.

Nederlandse versus Vlaamse artikelen

Thema's	aantal Nederlandse artikelen	aantal Vlaamse artikelen
Woordenschat in het algemeen	1	1
Nieuwe woorden	3	2
Verklaring van uitdrukkingen en woorden	3	0
TOTAAL artikelen	7	3

Tabel 16: Overzicht van artikelen over woordenschat

In totaal heb ik tien artikelen over woordenschat gevonden. De zeven Nederlandse artikelen zijn in verschillende kranten verschenen, maar de drie Vlaamse artikelen zijn allemaal in *De Standaard* verschenen. In de Nederlandse en Vlaamse bladen worden deze subthema's behandeld: 'de woordenschat in het algemeen', in één Nederlands en één Vlaams artikel, en 'nieuwe woorden', in drie Nederlandse en twee Vlaamse artikelen. Alleen in de Nederlandse bladen wordt geschreven over 'verklaring van uitdrukkingen en woorden', in drie artikelen. In de Nederlandse bladen wordt onder het onderwerp 'nieuwe woorden' vooral over het *Algemeen Nederlands Woordenboek*, een elektronisch woordenboek van modern Nederlands en de FUDGE-test gesproken, daarentegen wordt in de Vlaamse artikelen vooral over het “Woord van het jaar” geschreven.

4.4 De taalattitudes van de Nederlandse journalisten

De Nederlandse journalisten leggen duidelijk de nadruk op grammatica, grammaticaregels en spellingregels. Ze willen dat de Nederlanders grammaticaal goed schrijven en spreken. Het beeld dat ze willen overbrengen aan de lezers is dat een Nederlander, ook als hij als ambtenaar werkt, een goed stuk tekst moet kunnen schrijven, met correct gebruik van de grammaticaregels en formulering.

De meeste taalartikelen die gepubliceerd worden in Nederland gaan inderdaad over grammatica. De journalisten schrijven over de fouten die de Nederlanders zouden moeten vermijden, de noodzakelijkheid van goed taalgebruik en over de nieuwe tendensen binnen de taal. Ook als de journalisten over spelling schrijven, benadrukken ze vooral de regels, zoals de kofschip-regel, en de noodzakelijkheid van een correcte spelling.

Verder geven de journalisten de verklaringen van bestaande woorden en uitdrukkingen wat ook samenhangt met hun wens dat de Nederlanders goed spreken. Om goed te spreken is het noodzakelijk de correcte betekenis van de woorden te kennen. Ze refereren aan de voorbereiding van het woordenboek van modern Nederlands, *Algemeen Nederlands Woordenboek*, een nieuw woordenboek dat ook nieuwe woorden omvat en verklaart.

Qua standaardtaal is het voor de Nederlanders niet nodig om hun positie in het taalgebied te benadrukken omdat ze de toon aangeven. De enige bedreiging die ze qua taal voelen is vanuit het Engels, daarom wordt hier het lesgeven in het Engels aan de universiteiten behandeld en ook het gebruik van het Engels in het dagelijks leven. De Nederlanders zouden meer Nederlands willen zien in plaats van Engels.

4.5 De taalattitudes van de Vlaamse journalisten

De Vlaamse journalisten, en dan het meest de journalisten van *De Standaard*, schrijven vooral over het thema van de '(standaard)taal'. Ze behandelen alle aspecten van dit thema, het Standaardnederlands in het algemeen, maar ook eigen Zuid-Nederlandse thema's zoals het Zuid-Nederlands en de confrontatie van het Zuid-Nederlands met het Noord-Nederlands.

De Vlaamse journalisten laten zien hoe de taal die ze spreken verschilt van de noordelijke standaard, dat de Vlamingen de Noord-Nederlandse klanken soms niet verstaan en dat de Nederlanders niet vertrouwd zijn met het Zuid-Nederlands. Maar juist dezelfde journalisten benadrukken wel dat het Nederlands dat de Vlamingen spreken geen “Vlaams” genoemd kan worden, maar Nederlands. Ze koesteren ook het bestaan van één standaardtaal. Desondanks bespreken ze met enthousiasme de systematische opname van het Zuid-Nederlands in de Prisma woordenboeken.

Het beeld dat de Vlaamse journalisten willen overbrengen aan de lezers is dat de taal die de Nederlanders spreken het Nederlands is en dat ze deze taal delen met de Vlamingen. Ze hebben samen een gemeenschappelijke standaardtaal. Maar de Vlamingen willen dat hun taal lichtjes blijft verschillen van de taal van het noorden en dat deze variant, het Zuid-Nederlands, voldoende gerespecteerd wordt in het hele Nederlandse taalgebied.

De Vlaamse journalisten vinden het belangrijker om een positie in te nemen ten opzichte van de taal van het noorden dan ten opzichte van het Engels. Toch zijn er ook in Vlaanderen artikelen over het gebruik van het Engels op de universiteiten en in het dagelijks leven te vinden. We kunnen er zowel positieve als negatieve stemmen vinden over het gebruik van het Engels.

De Vlaamse journalisten lezen hun lezers niet de les, maar refereren meer aan leuke en interessante evenementen rond de Nederlandse taal. Als het gaat om spelling, interesseren de Vlaamse journalisten zich voor de grote dictees, het Groot Nederlands Dictee en het Groot Limburgs Dictee. Wat de woordenschat betreft, gaat hun voorkeur uit naar de verkiezing van het 'Woord van het jaar'.

4.6 Vergelijking van de twee taalattitudes

De Vlamingen hebben in 1900 de Noord-Nederlandse standaard overgenomen, maar toch willen zij blijven verschillen van hun noordelijke burens. Elke verandering die voor het Zuid-Nederlands in het taalgebied gunstig is, bijvoorbeeld de opname van de Zuid-Nederlandse woorden in de woordenboeken van Prisma en tegelijkertijd het aanduiden van typisch Noord-Nederlandse woorden in dezelfde woordenboeken, wordt in de Vlaamse kranten beschreven. De journalisten bediscussiëren evenveel het probleem van

verstaanbaarheid van het Noord-Nederlands voor Vlamingen en van het Zuid-Nederlands voor de Nederlanders. Men kan zien dat het Vlaamse nationaal gevoel sterk is en dat ze niet klakkeloos de Noord-Nederlandse taal met al zijn aspecten willen overnemen. Ze waarderen en willen hun eigen taalvariant. Ze zouden ook willen dat hun taalvariant gerespecteerd zou worden. Aan de andere kant benadrukken de Vlaamse journalisten wel dat hun taal het Nederlands is, geen Vlaams, en dat één gemeenschappelijke standaardtaal met Nederland noodzakelijk is.

De Nederlanders zien de standaardtaal heel anders dan de Vlamingen. De Nederlanders werden nooit geconfronteerd met een standaardtaal die niet de hunne was. Daarom bespreken ze de gunstige ontwikkelingen van de standaardtaal in de richting van meer acceptatie van het Zuid-Nederlands niet. Voor hen is deze verandering niet belangrijk. Ze gaan toch nog steeds de Noord-Nederlandse variant gebruiken. Daarom bespreken de Nederlanders ook nauwelijks het Standaardnederlands in het algemeen en zijn aspecten. Ze werden minder dan de Vlamingen met de noodzakelijkheid van het bestaan van een standaardtaal geconfronteerd. De standaardtaal is natuurlijk geëvolueerd in Nederland en er is nooit concurrentie geweest van een andere taal, zoals het Nederlands tegenover het Frans in Vlaanderen.

Aan de ene kant bespreken de Nederlanders het Zuid-Nederlands heel weinig, maar aan de andere kant kan ik niet zeggen dat ze hun zuidelijke burens negeren. Ze beseffen wel dat het Nederlands taalgebied meerdere landen dekt. In de Nederlandse artikelen worden ook Vlaamse sprekers en Vlaanderen vermeld. Als er in een artikel bijvoorbeeld een onderzoek tussen Nederlanders en Vlamingen wordt uitgevoerd, laat de auteur ook de Vlaamse resultaten zien. In een ander artikel wordt ook een Vlaamse auteur behandeld. Maar het is duidelijk te zien dat de Nederlandse journalisten het idee hebben dat het Nederland is dat qua taal de toon voor het hele taalgebied aangeeft en dat het bespreken van de andere varianten niet relevant is voor hen.

Wat wel relevant is voor de Nederlandse journalisten, is de grammatica en grammatica- en spellingsfouten. Die worden heel vaak besproken in Nederland en heel weinig tot nooit in Vlaanderen. De Nederlanders leggen dus de nadruk op goed grammaticaal taalgebruik, terwijl de Vlamingen meer nadruk op de standaardtaal en zijn varianten leggen. Voor Vlaanderen heb ik geen artikelen over grammatica gevonden. Over het algemeen geven de Vlaamse journalisten aan hun lezer geen grammatica of spellingsles en ze herhalen de

basisregels niet. Zou het mogelijk zijn dat Vlamingen beter in grammatica en spelling zijn dan de Nederlanders? Als dat klopt, is het inderdaad niet nodig dat Vlaamse journalisten de regels voor de lezers herhalen. Misschien is dit de reden waarom de Vlaamse journalisten meer interesse in dictees tonen waar deze Vlamingen hun taalkennis kunnen testen.

5 Conclusie

Deze scriptie had tot doel de taalattitudes van de Nederlandse en Vlaamse journalisten te reconstrueren zoals die gangbaar zijn binnen de Nederlandse en Vlaamse pers. Vervolgens moesten deze taalattitudes met elkaar worden vergeleken.

Op basis van een corpusstudie werden 43 Nederlandse taalartikelen en 35 Vlaamse taalartikelen onderzocht door middel van een 'Content Analysis'. Deze artikelen over een periode van twee jaar werden met behulp van de knipselkrantservice van de Nederlandse Taalunie verzameld van half mei 2008 tot half juni 2010.

De volgende onderzoeksvragen hebben geholpen met het reconstrueren van de taalattitudes: In welke kranten verschijnen de taalartikelen in Nederland en in Vlaanderen? Is er een krant waarin de taal het meest wordt bediscussieerd? Wat zijn de thema's van de taalartikelen in Nederland en in Vlaanderen? Verschillen de thema's van de artikelen in Nederland en Vlaanderen? Wat is het meest bediscussieerde thema in Nederland en in Vlaanderen? Verschilt de manier waarop de journalisten aan een thema refereren?

Uit het onderzoek blijkt dat zowel in Nederland als in België in landelijke en regionale kranten en in bladen die dagelijks of minder vaak verschijnen over taal geschreven wordt. In Vlaanderen is het *De Standaard* die duidelijk meer artikelen over taal publiceert dan de andere Vlaamse bladen. In Nederland publiceren de onderzochte kranten ongeveer gelijke aantallen taalartikelen. De taalartikelen waren verdeeld in deze thema's: ambtenarentaal, Engels, grammatica(fouten), verschil tussen Nederland en Vlaanderen (niet qua taal), spelling, (standaard)taal en woordenschat. In Nederland worden al deze thema's behandeld. In Vlaanderen wordt het thema van grammatica(fouten) en het thema van verschil tussen Nederland en Vlaanderen niet besproken.

Het meest bediscussieerde thema in Nederland is het thema van grammatica(fouten). Daar hangt ook de algemene taalattitude van de Nederlandse journalisten mee samen. De journalisten vinden het belangrijk dat de Nederlanders correct spreken en schrijven. In hun artikelen benadrukken ze de grammatica en de spellingsregels van de taal en correct taalgebruik.

In Vlaanderen wordt het thema van de standaard(taal) het meest behandeld. De Vlaamse journalisten, vooral de journalisten van *De Standaard*, laten zien dat de taal die de

Vlamingen spreken het Nederlands is, dat ze een standaardtaal delen met hun noordelijke burens, maar ook dat hun standaardtaalvariant lichtjes van de Noord-Nederlandse verschilt. De Vlamingen willen zich zo onderscheiden van Nederland en ze wensen dat hun taalvariant in het hele taalgebied gerespecteerd zou worden.

De Vlamingen hebben het nodig hun positie ten opzichte van Nederland en het Noord-Nederlands te benadrukken, omdat ze van hen de standaardtaal hebben overgenomen. De Nederlanders voelen dat hun taal vooral bedreigd wordt door het Engels. Wat er in Vlaanderen met de taal gebeurt, heeft voor de Nederlanders geen belang.

Mijn hypothese dat in Vlaanderen het verschil tussen Noord- en Zuid-Nederlands het meest besproken wordt en dat in Nederland andere thema's besproken worden, is bevestigd. Wat niet bevestigd wordt, is dat er meer taalartikelen verschijnen in Vlaanderen. Maar als we het aantal taalartikelen in Nederland en Vlaanderen berekenen per hoofd van de bevolking blijkt dat er per inwoner twee keer meer taalartikelen in Vlaanderen dan in Nederland verschenen.

Voor een meer omvattend onderzoek op dit gebied zou het nodig zijn om over een groter corpus taalartikelen te beschikken om de taalattitudes beter te kunnen reconstrueren. Mijn corpus van twee jaar was juist genoeg om de algemene taalattitudes in Nederland en Vlaanderen te zien.

6 Samenvatting

Het doel van deze scriptie is om de taalattitudes van journalisten in de Nederlandse en Vlaamse pers op grond van een corpus van krantenartikelen uit beide gebieden te beschrijven. Vervolgens worden de Nederlandse en Vlaamse taalattitudes met elkaar vergeleken.

Het theoretisch gedeelte verklaart de diversiteit van de Nederlandse taal in beide gebieden. Ten eerste wordt er over de geschiedenis van de Nederlandse taal in Nederland en Vlaanderen gesproken vanaf de splitsing van de gebieden in de zestiende eeuw tot vandaag. We laten tevens zien dat taal nauw verwant is met identiteit. Daarop volgt de beschrijving van de taalattitudes en van het taalattitude-onderzoek. Eerst worden de attitudes gedefinieerd en vervolgens worden hun onderdelen en hun basis beschreven. Het taalattitude-onderzoek kan op verschillende manieren worden uitgevoerd. Voorbeelden van specifiek taalattitude-onderzoek, evenals de onderzoeksmethodes, worden hier beschreven.

In het volgende deel wordt het doel van de scriptie beschreven, de hypothese opgesteld, en de methode gekozen die ons in staat stelt het materiaal te analyseren. De artikelen worden geanalyseerd met behulp van de zogenaamde 'Content Analysis'. Vervolgens wordt de knipselkrantservice van de Nederlandse Taalunie voorgesteld. Deze dienst hielp de artikelen over de taal van Nederland en Vlaanderen te verzamelen. Aangezien niet alle op deze wijze verzamelde artikelen overeen kwamen met het onderwerp van de scriptie, moesten er diverse afvallen. 43 Nederlandse en 35 Vlaamse artikelen die van half mei 2008 tot half juni 2010 dateren werden uiteindelijk in het corpus opgenomen.

Het praktische gedeelte van de scriptie is in drie grote delen verdeeld. In het eerste deel worden de artikelen volgens de kranten verdeeld waarin ze werden gepubliceerd. In het volgende deel worden de artikelen volgens hun onderwerpen ingedeeld. In het laatste deel wordt op individuele onderwerpen geanalyseerd. De artikelen worden hier in kleinere groepen ingedeeld en er worden concrete voorbeelden van artikelen gegeven. In elke sectie wordt de analyse voor Nederland en Vlaanderen uitgevoerd. Ten slotte worden volgens boven vermelde delen de taalattitudes van de Nederlandse en Vlaamse journalisten ten opzichte van de taal geformuleerd. Deze taalattitudes worden vervolgens met elkaar vergeleken.

De hypothese luidde als volgt: 'Vlaanderen heeft de taal van het Noorden overgenomen, maar nooit volledig geaccepteerd. Het verschil tussen Noord-Nederlands en

Zuid-Nederlands zal het meest worden bediscussieerd in Vlaanderen, omdat Vlamingen het nodig hebben om hun positie ten opzichte van het Noord-Nederlands te benadrukken. Het Noorden vindt het niet nodig zijn taal/variëteit te verdedigen ten opzichte van Vlaanderen. Er komen dus andere taalthema's in de Nederlandse krant voor. Daarom denk ik ook dat er in Vlaanderen veel meer taalartikelen verschijnen.'

De hypothese wordt door het onderzoek grotendeels bevestigd. De Vlaamse journalisten voelen de behoefte om hun positie ten aanzien van het Noord-Nederlands te benadrukken, daarom zijn het vooral de Vlamingen die over het verschil tussen het Noord-Nederlands en Zuid-Nederlands schrijven. De Nederlandse journalisten voelen geen behoefte om dat te doen, daarom publiceren ze over andere aspecten van de Nederlandse taal. Hoewel er meer Nederlandse dan Vlaamse artikelen werden gevonden, blijkt dat er per inwoner twee keer meer taalartikelen in Vlaanderen dan in Nederland verschenen als we het aantal taalartikelen in Nederland en Vlaanderen berekenen per hoofd van de bevolking.

Uit de analyse van de taalattitudes blijkt dat de Vlaamse journalisten vooral over het Standaardnederlands schrijven. Zij wijzen erop dat de taal van de Vlamingen het Nederlands heet, maar ze benadrukken ook dat het Zuid-Nederlands enigszins van het Noord-Nederlands afwijkt. Daarentegen benadrukken de Nederlandse journalisten aan hun lezers de noodzakelijkheid van de taalkundige juistheid van de tekst. Het grootste deel van hun artikelen behandelt grammatica en grammaticale fouten. De Vlaamse journalisten benadrukken wat de taal betreft hun positie ten opzichte van het Noord-Nederlands, de Nederlandse journalisten zijn bang voor de concurrentie van het Engels. Het verschil van de taalattitudes wordt door de verschillende geschiedenis van de Nederlandse taal in Nederland en Vlaanderen en de verschillende nationale identiteit gerechtvaardigd.

7 Summary

The goal of this thesis is to describe the language attitudes of journalists in the Dutch and Flemish press on the corpus of newspaper articles from both areas. Subsequently, the Dutch and Flemish attitudes are compared with each other.

The theoretical part explains the diversity of the Dutch language in both areas. Firstly, it traces the history of the Dutch language in the Netherlands and Flanders from the splitting of the Netherlands and Flanders in the sixteenth century until today. It also shows that language is closely related to the identity of each person. Description of the language attitudes and of the language attitudes research follows. Firstly, attitudes are defined and then their components and their base are described. Research on language attitudes may be made using different methods. Examples of specific research into language attitudes are here, as well as methods of research, which are also described.

In the next part of the thesis the goal is set, the hypothesis is established, and the method of working with the material is introduced. Articles are analyzed using the Content Analysis method. Then, the clipping service of The Nederlandse Taalunie is presented. This service helps to collect articles about the language of the Netherlands and Flanders. Since not all articles collected in this way correspond to the topic of the thesis, they had to be classified into the satisfactory and unsatisfactory. 43 Dutch and 35 Flemish articles dating from mid-May 2008 to mid-June 2010 were finally included in the corpus.

The practical part is divided into three main sections. In the first section, the articles are divided according to the newspapers in which they were published. In the next section, the articles are divided according to their topics. In the last section, proceeded by individual topics, the articles are classified into smaller groups and concrete examples of articles are provided. In each section the analysis is carried out for Flanders and the Netherlands in particular. Finally, according to these sections the Dutch and Flemish journalists' attitudes to language are formulated. These attitudes are then compared with each other.

The hypothesis was formulated as follows: 'Flanders took the language of the Netherlands, but they have never fully accepted it. The difference between Dutch in the Netherlands and Dutch in Flanders will be most discussed in Flanders, because the Flemish need to emphasize their position against the Dutch in the Netherlands. The Netherlands has no

need to defend their language/variant from Flanders, therefore journalists publish in the press in the Netherlands on other language issues. This is also why I think that in Flanders many more language articles are published'.

By the research, the hypothesis is largely confirmed. Flemish journalists feel the need to mark out their position regarding the Dutch in the Netherlands, so they write mainly about the difference between Dutch in the Netherlands and Dutch in Flanders. Dutch journalists feel no need to do that, therefore they publish on other aspects of the Dutch language. However more Dutch than Flemish articles were collected, if we calculate the proportion of articles against the population of both areas, we find that, per capita, there were twice as many articles published in Flanders as in the Netherlands.

The analysis of language attitudes reveals that Flemish journalists write mostly about the Dutch literary language. They point out that the language of the Flemish people is called Dutch, but also stress that the Flemish variant of Dutch differs slightly from the Netherlands. By contrast, Dutch journalists emphasize to their readers the need for linguistic accuracy of text. Most of their articles deal with grammar and grammatical faults. Flemish journalists mark out their language position in regard to the Netherlands. Dutch journalists are afraid in terms of language of the concurrence of English. The difference of attitudes is justified by the different histories of the Dutch language in the Netherlands and Flanders, and different national identities.

8 Resumé

Cílem této práce je popsat jazykové postoje novinářů v nizozemském a vlámském tisku na základě korpusu novinových článků z obou oblastí. Následně jsou tyto nizozemské a vlámské postoje mezi sebou porovnány.

Teoretická část objasňuje rozdílnost nizozemštiny na obou územích. Nejdříve pojednává o historii nizozemského jazyka v Nizozemí a Flandrech od rozdělení Nizozemí a Flander v šestnáctém století až dodnes. Dále ukazuje, že jazyk úzce souvisí s identitou každého člověka. Následuje popis jazykových postojů a výzkumu jazykových postojů. Nejdříve jsou postoje definovány a poté jsou popsány jejich součásti a základ. Výzkum jazykových postojů může být proveden různými způsoby. Příklady konkrétního výzkumu jazykových postojů jsou zde, jako i metody výzkumu, také popsány.

V další části diplomové práce je vytyčen cíl práce, stanovena hypotéza a zvolena metoda práce s materiálem. Články jsou analyzovány metodou tzv. Content Analysis. Dále je představena výstřižková služba Nizozemské jazykové unie, s jejíž pomocí byly jazykové články z Nizozemí a Flander sebrány. Protože ne všechny takto sebrané články odpovídaly tématice práce, musely být roztříděny na vyhovující a nevyhovující. Do korpusu bylo nakonec zahrnuto 43 nizozemských a 35 vlámských článků datujících od poloviny května 2008 do poloviny června 2010.

Praktická část se dělí do tří hlavních oddílů. V prvním oddílu jsou články rozděleny podle novin, ve kterých vyšly. V dalším jsou články rozčleněny podle jejich tematiky. V posledním oddílu se postupuje po tématech. Jednotlivé články jsou zde zařazeny do menších tematických skupin a uvedeny konkrétní příklady vyšlých článků. V každém oddílu je analýza provedena pro Flandry a Nizozemí zvlášť. Nakonec jsou podle výše zmíněných oddílů vymodelovány postoje nizozemských a vlámských novinářů k jazyku. Tyto postoje jsou následně mezi sebou porovnány.

Hypotéza byla formulována takto: 'Flandry převzaly jazyk od Nizozemí, ale nikdy ho úplně neakceptovaly. Rozdíl mezi nizozemskou nizozemštinou a vlámskou nizozemštinou bude nejvíce diskutován ve Flandrech, protože Flandry mají potřebu zdůrazňovat svou pozici vůči nizozemské nizozemštině. Nizozemí takovou potřebu nemá, aby bránilo svůj jazyk/variantu před Flandry. V tisku v Nizozemí se tedy novináři věnují jiným jazykovým

tématům. Proto si také myslím, že ve Flandrech bude vycházet mnohem více novinových článků o jazyce.'

Tato hypotéza je výzkumem z velké části potvrzena. Vlámští novináři cítí potřebu vyhraňovat se vůči nizozemské nizozemštině, proto jsou to hlavně oni, kdo píše o odlišnosti vlámské a nizozemské nizozemštiny. Nizozemští novináři nemají takovou potřebu, proto pojednávají o jiných aspektech nizozemštiny. Nizozemských článků bylo sice sebráno více než vlámských, přepočítáme-li však články na počet obyvatel obou oblastí, zjistíme, že v poměru na počet obyvatel vyšlo ve Flandrech dvakrát více jazykových článků než v Nizozemí.

Z analýzy jazykových postojů vyplývá, že vlámští novináři nejvíce píší o spisovném nizozemském jazyce. Připomínají, že jazyk Vlámů se jmenuje nizozemština, ale zároveň zdůrazňují, že se vlámská varianta nizozemštiny od té nizozemské lehce liší. Naproti tomu nizozemští novináři zdůrazňují čtenářům nutnost jazykové správnosti textu. Nejvíce článků pojednává o gramatice a gramatických chybách. Vlámové se jazykově vyhraňují vzhledem k Nizozemí. Nizozemci se z jazykového hlediska obávají konkurence angličtiny. Rozdílnost postojů je zdůvodněna rozdílnou historií nizozemského jazyka v Nizozemí a ve Flandrech a rozdílnou národní identitou.

9 Bibliografie

- BOVES, T., GERRITSEN, M. *Inleiding in de sociolinguïstiek*. Utrecht: Het Spectrum B.V. 1995.
- CAJOT, José. Van het Nederlands weg?. *Ons Erfdeel*. Februari 2010, 1, p. 14-25.
- CLAES, M.-T., GERRITSEN, M.. *Culturele waarden en communicatie in internationaal perspectief*. AH Bussum: Uitgeverij Coutinho. 2002.
- COHEN, H. De emancipatie van het Belgisch Nederlands. *Onze taal*. 2004, jaargang 73, nummer 9, p. 234-236.
- DE CALUWE, J. Attitudes van Vlamingen tegenover de taal van het noorden. In DEMOOR, M. *De Kracht van het woord – 100 jaar Germaanse filologie aan de rug (1890-1990)*. Gent: Academia Press. 2006.
- DEPRES, K. Het rijke Vlaanderen. In: DE JONG, J. , BURGER, P. *Onze talen. Nederlands in soorten*. In: *Onze taal* (Zestig jaar strijd en liefde voor het Nederlands). 'S-Grafen-hage: SDU Uitgeverij Koninginnegracht. 1991.
- DE VRIES, J.W., WILLEMYNS, R., BURGER, P. *Het Verhaal van een taal*. Amsterdam: Prometheus. 1993.
- EBERTOWSKI, M. Over het ontstaan en de effecten van taalattitudes. 1977. Overheone.pdf [online]. [gecit. 2009-11-15]. Na te lezen op: repository.uhn.ru.nl/bitstream/2066/20395/1/overheone.pdf
- GEERAERTS, D. Een zondagspak? Het Nederlands in Vlaanderen: gedrach, beleid, attitudes. *Ons Erfdeel*. 2001, jaargang 44, nummer 3, p. 337-343.
- JANSSENS, G., MARYNISSEN, A. *Het Nederlands vroeger en nu*. Leuven: Acco. 2005.
- JANSSENS, G., MARYNISSEN, A. *Het Nederlands vroeger en nu*. Leuven: Acco. 2008.
- ROTTEVEEL, Marjolein. Regionale uitspraakverschillen in het Standaardnederlands [online]. Utrecht : Universiteit Utrecht, 2007. 87 p. Doctoraalscriptie. Universiteit Utrecht. Na te lezen op: <igitur-archive.library.uu.nl/.../ScriptieMarjoleinRotteveel.doc>.

VAN DER WAL, M., VAN BREE, C. *Geschiedenis van het Nederlands*. Utrecht: Spectrum B.V. 2004.

WILLEMYNS, R. *Het Verhaal van het Vlaams*. Utrecht: Het Spectrum. 2003

Websites:

Centraal Bureau voor de Statistiek [online]. 2010-11-20 [gecit. 2010-11-20]. Bevolkingsteller. Na te lezen op WWW: <<http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/bevolking/cijfers/extra/bevolkingsteller.htm>>.

FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie [online]. 2010 [gecit. 2010-11-20]. Structuur van de bevolking . Na te lezen op WWW: <<http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/bevolking/structuur/index.jsp>>.

Nederlandse taalunie [online]. 2000/2006 [gecit. 2010-07-17]. Nieuwsbrieven. Na te lezen op WWW: <<http://lijst.taalunie.org/?p=subscribe&id=1>>.

Nederlandse taalunie [online]. c2000-2010 [gecit. 2010-07-17]. Wie zijn wij?. Na te lezen op WWW: <http://taalunieversum.org/taalunie/wie_zijn_wij/>.

Van Dale [online]. c2010 [gecit. 2010-07-25]. Woordenboek. Na te lezen op WWW: <<http://www.vandale.nl/vandale/zoekService.do?selectedDictionary=nn&selectedDictionaryName=Nederlands&searchQuery=identiteit>>.

Vproboeken [online]. 2010 [gecit. 2010-10-31]. Joop van der Horst. Na te lezen op WWW: <<http://boeken.vpro.nl/personen/39763027/>>.

Managementboek.nl [online]. 2010 [gecit. 2010-10-31]. Piet van Sterkenburg. Na te lezen op WWW: <http://www.managementboek.nl/auteur/9978/piet_van_sterkenburg>.

Websites van kranten:

AD.NL [online]. 2010 [gecit. 2010-11-19]. Abonnement. Na te lezen op WWW: <<http://www.ad.nl/ad/nl/1401/ad/integration/nmc/frameset/lezersservice/abonnement.dhtml>>.

Het belang van Limburg [online]. 2010 [gecit. 2010-07-18]. Nieuws. Na te lezen op WWW: <<http://www.hbvl.be/>>.

Binnenlands Bestuur [online]. 2010 [gecit. 2010-09-11]. BB magazine. Na te lezen op WWW: <<http://www.binnenlandsbestuur.nl/bb-magazine.273051.lynkx>>.

BNDeStem.nl [online]. c2010 [gecit. 2010-07-18]. Home. Na te lezen op WWW: <<http://www.bndestem.nl/>>.

Brabants Dagblad [online]. 2010 [gecit. 2010-11-19]. Home. Na te lezen op WWW: <<http://www.brabantsdagblad.nl/>>.

Dagblad De Limburger, Limburgs Dagblad [online]. 2010 [gecit. 2010-11-19]. Dagblad De Limburger, Limburgs Dagblad. Na te lezen op WWW: <<http://www.limburger.nl/>>.

Dagblad Van Het Noorden [online]. 2010 [gecit. 2010-11-19]. Nieuws. Na te lezen op WWW: <<http://www.dvhn.nl/>>.

De Echo [online]. c2010 [gecit. 2010-07-18]. Selecteer je editie. Na te lezen op WWW: <<http://www.echo.nl/>>.

Elsevier [online]. 2010 [gecit. 2010-07-18]. Nieuws. Na te lezen op WWW: <<http://www.elsevier.nl/>>.

Fd.nl, het Financieele Dagblad [online]. 2010 [gecit. 2010-11-19]. Home. Na te lezen op WWW: <<http://www.fd.nl/home/>>.

Gazet van Antwerpen [online]. 2010 [gecit. 2010-07-18]. Nieuws. Na te lezen op WWW: <<http://www.gva.be/>>.

HLN.BE [online]. 2010 [gecit. 2010-07-18]. Home. Na te lezen op WWW: <<http://www.hln.be/>>.

Knack.be [online]. 2010 [gecit. 2010-07-18]. Home. Na te lezen op WWW: <<http://knack.rnews.be/nl/actualiteit/>>.

De Morgen.be [online]. 2010 [gecit. 2010-11-04]. De Morgen.be. Na te lezen op WWW: <http://www.demorgen.be/dm/nl/1361/abonnementen/integration/nmc/frameset/krantArchief/abonnementHome.dhtml>.

ND [online]. 2010 [gecit. 2010-11-19]. About us. Na te lezen op WWW: <<http://www.nd.nl/service/about-us>>

Nieuwsblad.be [online]. 2010 [gecit. 2010-07-18]. Nieuws. Na te lezen op WWW: <<http://www.nieuwsblad.be/>>.

NRC Handelsblad [online]. 2010 [gecit. 2010-11-19]. Over de krant. Na te lezen op WWW: <<http://www.nrc.nl/krant/>>.

Parool.nl [online]. 2010 [gecit. 2010-11-19]. Home. Na te lezen op WWW: <<http://www.parool.nl/>>.

De Pers.nl [online]. 2010 [gecit. 2010-11-19]. Missie Dagblad De Pers. Na te lezen op WWW: <<http://www.depers.nl/dagblad/missie/>>.

Reformatorisch Dagblad [online]. 2010 [gecit. 2010-11-19]. Nieuws. Na te lezen op WWW: <<http://www.refdag.nl/nieuws/hoofdpunten>>.

Spits [online]. 2010 [gecit. 2010-07-18]. Home. Na te lezen op WWW: <<http://www.spitsnieuws.nl/>>.

De Standaard [online]. 2010 [gecit. 2010-11-19]. Geschiedenis De Standaard. Na te lezen op WWW: <<http://www.standaard.be/info.aspx?topic=geschiedenisds>>.

De Telegraaf [online]. 2010 [gecit. 2010-11-19]. Nieuws. Na te lezen op WWW: <<http://www.telegraaf.nl/>>.

Vk.nl [online]. 2010 [gecit. 2010-11-19]. Vk.nl. Na te lezen op WWW: <<http://www.volkskrant.nl/>>.

De verdieping Trouw [online]. 2010 [gecit. 2010-11-19]. Trouw nu. Na te lezen op WWW: <http://www.trouw.nl/service/article1847639.ece/Trouw_nu.html>.

Lijst van Tabellen

Tabel 1: Overzicht van Nederlandse kranten.....	36
Tabel 2: Overzicht van Vlaamse kranten.....	38
Tabel 3: Thema van Nederlandse artikelen	41
Tabel 4: Thema van Vlaamse artikelen	42
Tabel 5: Overzicht van Nederlandse artikelen over Engels.....	44
Tabel 6: Overzicht van Vlaamse artikelen over Engels.....	45
Tabel 7: Overzicht van artikelen over Engels.....	46
Tabel 8: Overzicht van Nederlandse artikelen over spelling.....	48
Tabel 9: Overzicht van Vlaamse artikelen over spelling.....	49
Tabel 10: Overzicht van artikelen over spelling.....	50
Tabel 11: Overzicht van Nederlandse artikelen over standaard(taal).....	51
Tabel 12: Overzicht van Vlaamse artikelen over standaard(taal).....	54
Tabel 13: Overzicht van artikelen over (standaard)taal.....	59
Tabel 14: Overzicht van Nederlandse artikelen over woordenschat	61
Tabel 15: Overzicht van Vlaamse artikelen over woordenschat	62
Tabel 16: Overzicht van artikelen over woordenschat	63

Lijst van Figuren

Figuur 1: Taalsituatie in Nederland en Vlaanderen aan het begin van de 21e eeuw.....	18
Figuur 2: Drie componenten van attitudes.....	22
Figuur 3: Aantal artikelen per blad (Nederland).....	35
Figuur 4: Aantal artikelen per blad (Vlaanderen).....	37

Lijst van bijlagen

1. Nederlandse artikelen
2. Vlaamse artikelen

Bijlagen

1. Nederlandse artikelen

ADMIRAAL, Trudy. Schrijfwedstrijd ambtenaren. *De Echo*. 1-10-2008, p. 18.

Ambtenaar op 'schrijfles'. *Dagblad van het noorden*. 24-2-2009.

BEKKERS, Hans. Ellen Fernhout. *Binnenlandsbestuur*. 22-8-2008, p. 4.

BELLINZIS, Anna Teresa. Welk woord heeft de FUDGE-factor? *Spits*. 26-9-2008, p. 13.

Breezerseks blijft, swaffelen niet. *Brabants Dagblad*. 29-11-2008, p. A8 (8).

Chef maakt tekst weer ingewikkeld. *Nederlands Dagblad*. 2-12-2008, p. 4.

DE BERG, Jaap. De taalregels kunnen naar de schroothoop. *Trouw*. 6-9-2008, p. 15.

DE SWART, Jarco. Straatnaambordjes vol fouten. *De Telegraaf*. 4-6-2008, p. 35.

Duidelijk schrijvende ambtenaar wint prijs. *Het Financieele Dagblad*. 28-11-2008, p. 2.

Foutloos gebruik van taal vergroot kans op date. *BN/De Stem*. 5-12-2008, p. A6 (6).

GASTHUIS, Lucas. Dodelijk. *Elsevier*. 16-5-2009, p. 92.

GASTHUIS, Lucas. Glad(j)akker. Contaminatie blijft een hardnekkig verschijnsel. *Elsevier*. 8-11-2008.

GIBSON, Madeleine. 'Sjîterklasj en sjwárte Piet' en 'die stoeltje'. *Het Parool*. 8-12-2008, p. 99.

'Ik jou sla', dat is de volgorde waarin het brein echt denkt. *NRC Handelsblad*. 3-7-2008, p. 1.

Kamer tegen opmars Engels op universiteit. *NRC Handelsblad*. 8-4-2009, p. 2.

KLINK, Joos. Laat Vlaanderen zichzelf blijven. *Nederlands Dagblad*. 21-5-2008, p. 7.

Het kofschip moet ergens gestrand zijn. *Dagblad de Limburger*. 26-7-2008, p. 14.

JANSSEN, Marianne. Junior shopt, spot en scoort met de kids. *De Telegraaf*. 4-2-2009, p. 6.

Jeugd makkelijk met taal. *Spits*. 28-4-2009, p. 8.

Jip-en-Janneketaal ambtenaar helpt burger niet. *Reformatorisch Dagblad*. 25-11-2008, p. 3.

Leve het sexy fokschaap! *Dagblad de Limburger*. 31-7-2008, p. 10.

LIGTENBERG, Rudy. Zes misvattingen over het Nederlands. *Reformatorisch Dagblad*. 10-6-2009, p. 17.

MANTEL, Arianne. Nederlands als voertaal. *De Telegraaf*. 18-7-2009, p. 8.

NABER, Caspar. 3 vragen aan... Ludo Permentier, Nederlandse Taalunie. *Algemeen Dagblad*. 21-2-2009, p. 40.

Papadum. *De Pers*. 23-5-2008, p. 3.

SANDERS, Ewoud. Oudnederlands vanaf vandaag online. *NRC Handelsblad*. 18-5-2009, p. 16.

Silvesteravond. *De Pers*. 31-12-2008, p. 3.

Spelfouten niet sterk betreurd. *Nederlands Dagblad*. 28-8-2009, p. 3.

Taaltest is voor iedereen nuttig. *Algemeen Dagblad*. 21-2-2009, p. 11.

Taalunie introduceert twee soorten spelling. *Nederlands Dagblad*. 11-3-2009, p. 6.

TRUIJENS, Aleid. Dikke scot. *De Volkskrant*. 21-7-2009, p. 8.

TRUIJENS, Aleid. Hun hebben? Niet goed! *De Volkskrant*. 16-2-2010.

TRUIJENS, Aleid. Welcome visitor! *De Volkskrant*. 30-6-2009, p. 12.

TRUIJENS, Aleid. Wen maar vast aan. *De Volkskrant*. 16-2-2010.

VAN DEN ASSEM, Bert. Gaat de taal de gulden achterna? *Algemeen Dagblad*. 27-9-2008, p. 24.

VAN DEN ASSEM, Bert. Hij heb, ken je dat zeggen? *Algemeen Dagblad*. 25-7-2009, p. 21.

VAN DEN BERGE, Jojanenneke. 't Kofschip leren op het werk Meest fout gedaan. *De Pers.* 25-2-2009, p. 4.

VISSER, Marlou. Nederlander wint Groot Dictee met zeven fouten. *Elsevier.* 16-12-2009.

Wie is JOOST in 'Joost mag het weten'? *Dagblad de Limburger.* 20-11-2008, p. 18.

WILLEMS, Menzo. Engels op tram wekt woede. *De Telegraaf.* 16-6-2009, p. 29.

Zegswijzen uit een ver verleden. *BN/De Stem.* 30-12-2008, p. B10 (29).

ZIJLMANS, Mieke. Een schot tussen Nederlands en Engels in je hoofd. *De Volkskrant.* 18-10-2008, p. 5.

ZIJLMANS, Mieke. Hun, Hen, zij en ander grammaticaal gekruk. *De Volkskrant.* 19-9-2008, p. 26.

2. Vlaamse artikelen

ABSILLIS, Kevin. Moeten we dringend opnieuw leren ‘klappen’? *Knack*. 20-5-2010.

Artikel zonder titel. *Het nieuwsblad*. 11-7-2009, p. 66.

BEHEYDT, Ludo. Zijn alle varianten van het Nederlands goed? *De Standaard*. 20-6-2008, p. 62.

BERGMANS, Eline. ‘Ik ben geen kommaneuker’. *De Standaard*. 19-12-2008, p. 65.

BUELENS, Geert. (Geen) Nederlands alstublieft. *De Morgen*. 2-7-2008, p. 12.

Deze vijftien woorden kan niemand schrijven. *Het nieuwsblad*. 3-7-2009, p. 13.

COUDENYS, Wim. Waarom men in Diepenbeek ook Engels spreekt. *De Morgen*. 9-2-2010.

DIRKS, Bart. Wabblief? *De Standaard*. 27-6-2008, p. 59.

DOORNAERT, Mia. Nederlands graag. *De Standaard*. 11-9-2008, p. 52.

Goed Nederlands, een kwestie van overleg. *De Standaard*. 13-10-2008, p. 2.

Grappen maken met overheidscommunicatie. *Het belang van Limburg*. 18-8-2008, p. 79.

HERBOTS, Kim. Dertigers maken veel minder spelfouten dan studenten. *De Morgen*. 17-12-2008, p. 8.

“Ik kijk niét neer op het Nederlands”. *Gazet van Antwerpen*. 7-10-2008, p. 59.

Is dialect leren nuttig? *De Standaard*. 13-9-2008, p. 75.

JACOBS, Peter. Ammehoela, een vluchtmisdrijf. *De Standaard*. 7-9-2009.

Jong VLD wil Engels toestaan. *De Standaard*. 18-4-2010.

‘Leestekens en hoofdletters zijn zeer moeilijk’. *Het nieuwsblad*. 17-2-2009, p. 55.

LEYMAN, Dirk. De taal in de tang genomen. *De Morgen*. 20-8-2008, p. 99.

MARIEN, Sylvia. 'Inzake het verhoeden van een punthoofd'. *Gazet van Antwerpen*. 20-8-2008, p. 5.

MUSSCHOOT, Dirk. Nederlands uit Nederland of uit Vlaanderen: het kan allebei. *Het nieuwsblad*. 6-12-2009.

Nederland en Vlaanderen lanceren gemeenschappelijk taalmeldpunt. *De Standaard*. 16-6-2010.

PERMENTIER, Ludo. Het woord van een dag. *De Standaard*. 17-12-2008, p. 55.

PERMENTIER, Ludo. Hier spreekt men geen Vlaams maar Nederlands. *De Standaard*. 11-2-2010.

Politici tegen gebruik Engels en Frans. *Het laatste nieuws*. 13-7-2009, p. 18.

Scheldwoorden van Nederland en Vlaanderen verschuiven. *De Standaard*. 26-6-2008, p. 29.

SCHUTZ, Rik. Vlamingen zijn de schaamte voorbij. *De Standaard*. 12-9-2009.

SELS, Geert. Nieuwe woorden. *De Standaard*. 19-11-2008, p. 47.

SELS, Geert. Overheid moet zich meer bemoeien met taalgebruik. *De Standaard*. 26-11-2008, p. 55.

SMEETS, Rudi. 'Respect voor je taal, jezelf, je medemens'. 13-10-2008, p. 30.

'De taal is onze grondstof'. *De Standaard*. 20-10-2008, p. 64.

Taalunie helpt ambtenaren een brief te schrijven. *De Standaard*. 6-11-2008, p. 24.

TEGENBOS, Guy. Brabantsboven. *De Standaard*. 28-8-2009, p. 80.

THEERLYNCK, Sarah. Kristien Hemmerechts schreef als eerste Vlaming én vrouw de tekst van Groot Dictee. *De Morgen*. 17-12-2008, p. 99.

VANTYGHEN, Peter. 'Zolang we elkaar maar verstaan'. *De Standaard*. 28-10-2009.

Vlaming spreekt trager dan Nederlander. *De Standaard*. 5-6-2008, p. 29.